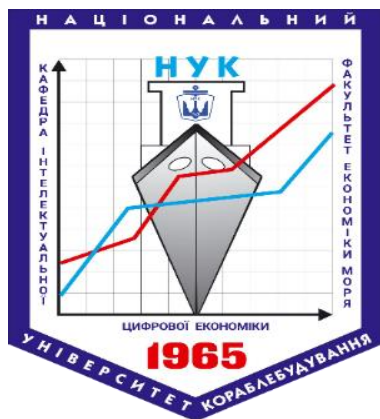

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ім. адмірала Макарова

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ МОРЯ

КАФЕДРА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

«Допустити до захисту»

В.о. завідувача кафедри

к.е.н., доцент О.П.КОРНІЄНКО

(наукова ступінь, вчене звання, П.І).

«__» ____ 202__р.

(підпис зав. кафедрою)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеню вищої освіти **бакалавр**

на тему: **«Розробка та обґрунтування бізнес-плану розвитку стратегічної одиниці бізнесу (на прикладі ДП СК «Ольвія»)»**

Виконала: студентка IV курсу, групи 4411
Спеціальності 051 Економіка

ОП Економіка підприємства

(шифр і назва спеціальності)

Русол І.О.

(прізвище та ініціали)

Керівник к.е.н., доцент Корнієнко О.П.

(прізвище та ініціали)

Факультет економіки моря
Кафедра інтелектуальної цифрової економіки
Освітній рівень – перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові
науки Спеціальність 051
Економіка
Освітня програма – Економіка підприємства

« _____ » 20__ p.

4. Перелік презентаційних матеріалів 1. Схема діяльності підприємства в конкурентному ринковому середовищі. 2. Аналіз фінансових результатів ДП СК «Ольвія» 3. Аналіз динаміки валюти балансу та його структури ДП СК «Ольвія» у 2021 році. 4. Аналіз динаміки та структури активів ДП СК «Ольвія» у 2021 році. 5. Загальний попит на контейнерні перевезення на світовому ринку TEU за 2009-2021р.р. 6. Техніко-економічні показники проекту будівництва контейнерного терміналу для ДП СК «Ольвія». 7. Показники ефективності інвестицій у проект розробленого бізнес-плану з будівництва контейнерного терміналу для ДП СК «Ольвія».

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	Завдання прийняв
Охорона праці	<i>доцент НУК Мозговий А.М.</i>		

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення наукового керівника роботи	01.09.2021р. – 15.09.2021р.	
2.	Вибір теми роботи та її узгодження з науковим керівником	15.09.2021р. – 30.09.2021р.	
3.	Вивчення друкованих та електронних джерел, економічних реалій, методичних та наукових видань з теми роботи	01.10.2021 р. – 31.10.2021 р.	
4.	Складання попереднього плану роботи, узгодження його з науковим керівником	01.11.2021р. – 15.11.2021 р.	
5.	Збір статистичної інформації в термін проходження практики на базовому підприємстві (установі, організації)	15.11.2021 р. – 31.01.2022 р.	
6.	Розробка теоретичного розділу	01.02.2022р. – 29.02.2022 р.	
7.	Розробка аналітичного розділу	01.03.2022р. – 31.03.2022р.	
8.	Розробка проектного розділу	01.04.2022р. – 30.04.2022р.	
9.	Розробка вступу, висновків, списку використаної літератури та додатків	01.05.2022 р. – 15.05.2022 р.	
10.	Редагування рукопису кваліфікаційної роботи та ознайомлення з ним наукового керівника	16.05.2022 р. – 30.05.2022 р.	
11.	Усунення зауважень наукового керівника та завершення роботи	01.06.2022 р. – 10.06.2022 р.	
12.	Подання рукопису кваліфікаційної роботи для перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості роботи	10.06.2022 р.	
13.	Подання рукопису кваліфікаційної роботи на попередній захист	18.06.2022 р. – 23.06.2022 р.	
14.	Усунення зауважень кафедрального захисту та результатів перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості роботи	23.06.2022 р.	

15.	Розробка проекту демонстраційного матеріалу та доповіді	25.06.2022 р. – 26.06.2022 р.	
16.	Подання роботи рецензенту та отримання рецензії	28.06.2022 р.	
17.	Захист роботи перед АК	02.07.2022 р.	

Студент

(підпис)

Русол І.О.
(ПІБ)

Керівник роботи

к.е.н., доц. Корнієнко О.П.

АНОТАЦІЯ

Русол І.О. «Розробка та обґрунтування бізнес-плану розвитку стратегічної одиниці бізнесу (на прикладі ДП «СК «Ольвія»)» – бакалаврська робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр». – Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, 2022.

Розглянуті теоретичні засади створення та діяльності підприємства, роль планування у підприємницькій діяльності. Наведена характеристика підприємства ДП «СК «Ольвія», проаналізовані його виробничо-економічні показники. У практичній частині розроблено бізнес-план розвитку підприємства, який довів доцільність запропонованих заходів.

Ключові слова: підприємство, планування, бізнес-план, економічна ефективність

ANNOTATION

Rusol I.O. "Development and substantiation of a business plan for the development of a strategic business unit (on the example of «Olvia»)" - a bachelor's degree to obtain a bachelor's degree. - National University of Shipbuilding named after Admiral Makarov, Mykolaiv, 2022.

Theoretical principles of creation and activity of the enterprise, the role of planning in entrepreneurial activity are considered. The characteristics of the enterprise of Olvia Company are given, its production and economic indicators are analyzed. In the practical part the business plan of development of the enterprise which has proved expediency of the offered actions is developed.

Key words: enterprise, planning, business plan, economic efficiency

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ПІДПРИЄМСТВО ЯК ПЕРВИННА ЛАНКА ЕКОНОМІКИ	8
1.1. Соціально-економічна природа підприємства та його основні функції	8
1.2. Роль планування у забезпеченні ефективності підприємницької діяльності.....	14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДП “СК “Ольвія”	24
2.1. Характеристика підприємства	24
2.2. Оцінка стану та динаміки виробничих ресурсів підприємства	28
2.3. Оцінка результативності роботи підприємства	33
РОЗДІЛ 3. БІЗНЕС-ПЛАН РОЗВИТКУ БІЗНЕС ОДИНИЦІ ДП “СК “Ольвія”	37
3.1. Резюме	37
3.2. Опис продукту	38
3.3. Маркетинговий план.....	41
3.4. Виробничий план.....	45
3.5. Організаційний план	47
3.6. Фінансовий план	52
3.7. Оцінка ризиків	56
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ	59
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	74
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Сучасна економічна ситуація диктує підприємствам новий підхід до внутрішньофірмового планування. Планування необхідно будь-якій організації, що має намір виживати якось в майбутньому. Підприємства змушені шукати такі форми й моделі планування, які забезпечували б максимальну ефективність прийнятих рішень.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи полягає в тому, що в Україні відбуваються глибокі економічні зміни, обумовлені поверненням країни в русло загальних економічних процесів світового розвитку. Іде докорінна перебудова колишнього механізму управління економікою, його заміна ринковими методами господарювання. Для сучасного ринку характерні дуже складні умови розвитку виробництва, висока конкуренція однотипних товарів. Тому саме постійний контроль та розробка заходів щодо забезпечення ефективності діяльності підприємства є головною проблемою для засновників та керівництва. Оптимальним варіантом досягнень таких рішень є бізнес-план.

Оволодіння мистецтва складання бізнес-планів сьогодні стає актуальним з кількох причин:

- господарські проблеми змінюються й ставлять досвідчених керівників перед необхідністю по-новому розглядати свої майбутні заходи, і готуватися до незвичної справи - боротьбі з конкурентами, у якій не буває дріб'язків;
- для одержання інвестицій і підйому економіки необхідно вміти обґрунтовувати свої заявки й доводити інвесторам життєздатність і реальність своїх планів.

Все це зумовлює необхідність і своєчасність розробки теми роботи.

Метою даної кваліфікаційної роботи є огляд теоретичних положень щодо діяльності підприємств в Україні, дослідження поточного стану ДП “СК “Ольвія” та розробка на цій основі бізнес-плану щодо його розвитку.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються наступні завдання:

- визначення економічної природи і функцій підприємства;
- характеристика логіки розробки та ролі бізнес-плану у розвитку підприємств;
- характеристика діяльності підприємства;
- діагностика виробничих ресурсів підприємства;
- аналіз результативності діяльності та фінансового стану підприємства як передумова розробки бізнес-плану;
- розробка бізнес-плану проекту розвитку підприємства.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес господарської діяльності базового підприємства, а предметом дослідження – теоретико-методичний інструментарій щодо забезпечення ефективного розвитку підприємства шляхом впровадження бізнес-плану.

Інформаційними джерелами для написання кваліфікаційної роботи були нормативно-правові акти з питань підприємницької діяльності, організації бухгалтерського обліку і фінансової звітності, національні положення (стандарти) та бухгалтерська і фінансова звітність базового підприємства.

Структурно робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

В першому розділі розглянуті теоретичні аспекти економічної природи підприємства, характеристика видів економічної діяльності в Україні, структура та фактори, що визначають її ефективність, логіка розробки та роль бізнес-плану.

В другому розділі виконано оцінку господарської діяльності базового підприємства, розглянуто вихідні передумови його подальшого розвитку.

В третьому розділі розроблено бізнес-план розвитку базового підприємства, проведено оцінку економічної ефективності запропонованого бізнес-плану та оцінку ризиків господарської діяльності.

Четвертий розділ присвячено питанням охорони праці на підприємстві.

Робота викладена на 78 сторінках друкованого тексту, містить 5 рисунків, 17 таблиць, 2 додатки. Список літератури складається з 26 джерел.

РОЗДІЛ 1

ПІДПРИЄМСТВО ЯК ПЕРВИННА ЛАНКА ЕКОНОМІКИ

1.1. Соціально-економічна природа підприємства та його основні функції

Основною виробничо-господарською ланкою національної економіки є підприємство. Визначення поняття підприємства та правові засади його функціонування сформульовано у главі 7 Господарського кодексу України (далі – ГКУ) №436-IV від 16.01.2003 р., чинного з 01.01.2004 р. ГКУ встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.

Його метою є забезпечення зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвитку підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальної спрямованості відповідно до вимог Конституції України, утвердження суспільного господарського порядку в економічній системі України, сприяння гармонізації її з іншими економічними системами.

Підприємство – самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування (або іншими суб'єктами) для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності. Під господарською діяльністю слід розуміти діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямовану на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність [3].

У практиці господарювання кожне підприємство представляє собою складну економічну систему, що здійснює багато видів діяльності.

Основним завданням діяльності підприємства є забезпечення потреб суспільства товарами (послугами) відповідного асортименту та належної якості. Виконання основного завдання підприємства вимагає вирішення таких окремих завдань [13]:

- постійне підвищення ефективності виробництва;
- своєчасне і термінове впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво;
- постійне зростання культурно-технічного та професійно-кваліфікаційного рівня працівників підприємства і залучення їх до творчої діяльності (винахідництво, раціоналізаторство, новаторство).

Основними ознаками підприємства є:

- виробничо-технічна єдність;
- економічна єдність;
- організаційна єдність.

Виробничо-технічна єдність підприємства визначається спільністю призначення продукції (послуг) або спільністю процесів її виробництва. Вона визначає єдину систему технічної документації, загальну технічну політику окремих ланок підприємства тощо.

Економічна єдність підприємства проявляється в єдності плану, обліку, спільності матеріальних, технічних і фінансових ресурсів, економічних результатів роботи та єдиної системи стимулювання.

Організаційна єдність підприємства передбачає наявність єдиного колективу, єдиної адміністрації і управління виробництвом, загальної системи їх обслуговування, що визначає спільну відповідальність за здійснювану діяльність.

У практиці господарювання кожне підприємство здійснює безліч різних операцій, які за ознаками спорідненості можна об'єднати в окремі напрямки. Основним напрямком діяльності кожного підприємства, який власне і визначає доцільність започаткування виробництва в умовах жорстких конкурентних відносин, є вивчення конкурентного середовища і ринку, на

якому функціонує чи на який планує вийти підприємство зі своєю продукцією (послугами). На практиці такий вид діяльності ототожнюють з маркетинговою. До спектру завдань маркетингової діяльності входить[1]:

- дослідження ринку товарів (послуг);
- розробка та впровадження ефективних заходів товароруху;
- здійснення рекламних кампаній;
- формування обґрунтованої цінової політики;
- формування платоспроможного попиту та системи стимулювання збуту;
- розробка досконалої асортиментної політики;
- вибір каналів товароруху;
- визначення дизайну товарів (послуг);
- формування позитивного іміджу товарів (послуг);
- передбачення сервісного обслуговування тощо.

Таким чином, під маркетинговою діяльністю підприємства слід розуміти процес організації виробництва і збуту продукції, орієнтований на задоволення потреб окремих споживачів і отримання прибутку на основі дослідження і прогнозування ринку, вивчення внутрішнього та зовнішнього ринкового середовища, розробки стратегії і тактики поведінки на ринку за допомогою маркетингових програм. В таких програмах мають бути закладені заходи щодо поліпшення властивостей товару і розширення його асортименту, вивчення психології покупців і конкурентів, а також щодо забезпечення ефективної цінової і збутової політик, оптимізації каналів товароруху, організації збуту і технічного сервісу.

На основі результатів маркетингових досліджень ринку товарів формують засади інноваційної діяльності для забезпечення безперешкодного та успішного виходу на нові ринкові сегменти з інноваційною продукцією. Відтак, інноваційна діяльність підприємства включає:

- реалізацію науково-технічних розробок і випробовувань;
- ефективну технологічну і конструкторську діяльність;

- впровадження технічних, організаційних та інших нововведень;
- розробку нових корисних моделей щодо удосконалення організації, управління і регулювання діяльності підприємства.
- формування ефективної інноваційно-інвестиційної політики підприємства.

Таким чином, під інноваційною діяльністю підприємства слід розуміти процес, здійснюваний на основі реалізації інвестицій з метою виконання обґрунтованих науково-технічних програм з гарантованими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво.

Запорукою успішного функціонування підприємства в конкурентному ринковому середовищі є ефективна виробнича діяльність підприємства, яка включає[5]:

- розробку програми випуску товарів (послуг) в поточному періоді і на перспективу;
- збалансування виробничих потужностей підприємства;
- обґрунтування обсягу виготовлення продукції (послуг) певної номенклатури й асортименту відповідно до потреб ринку;
- безперебійне матеріально-технічне забезпечення виробництва необхідними ресурсами;
- розробку узгоджених у часі і просторі оперативно-календарних графіків виготовлення продукції (надання послуг);
- впровадження оптимізаційних програм щодо раціонального використання наявних у підприємства ресурсів.

Ефективність попередніх видів діяльності доцільно визначати за результатами комерційно-збутової діяльності, від масштабів і якості якої залежить фінансова результативність виробництва. Під комерційно-збутовою діяльністю слід розуміти сукупність комерційних і торговельно-технологічних заходів підприємства з доведенням виготовленої ним продукції до споживачів. Вона повинна включати:

- активний пошук ринків збуту товарів (послуг);
- знаходження потенційних клієнтів;
- вибір каналів розповсюдження товарів (послуг);
- встановлення тривалих доброзпорядних взаємин з клієнтами;
- документальне оформлення господарських зв'язків з укладенням договорів постачання.

Найважливішими в цій діяльності є технологічні операції фізичного переміщення товарів від виробників до споживачів.

Невід'ємним атрибутом прихильності споживачів до виготовленої підприємством продукції (наданих послуг) є забезпечення після продажного сервісу за фактом реалізації продукції, що передбачає надання наступних послуг [5]:

- забезпечення гарантійного технічного обслуговування реалізованого товару (наданої послуги) протягом визначеного умовами експлуатації терміну;
- експлуатаційне супроводження впродовж нормативного строку служби реалізованого товару (наданої послуги) (монтажні чи пусконаладжувальні роботи, комп'ютерна та інформаційна підтримка, постачання запасних частин, ремонтне обслуговування, консультаційне забезпечення тощо).

Всі перераховані вище напрямки діяльності підприємства є основою економічної діяльності підприємства, тому що мають забезпечити досягнення позитивного результату – отримання гарантованого прибутку за рахунок задоволення якомога більшої кількості споживачів. До економічної діяльності також буде доцільним віднесення таких видів операцій, як:

- стратегічне, тактичне і операційне планування діяльності підприємства;
- складення бізнес-планів та формування бізнес-портфелів;
- здійснення належного обліку всіх виробничо-фінансових операцій;
- оформлення звітності за результатами господарської діяльності у визначеному періоді;
- вибір методу та стратегії ціноутворення;

- вибір адекватної умовам господарювання системи оплати праці і формування належної системи стимулювання працівників;
- достеменне ресурсне обґрунтування виробничої програми підприємства;
- забезпечення належної підготовки персоналу та створення відповідної техніко-технологічної бази підприємства;
- здійснення ефективної зовнішньоекономічної діяльності тощо.

Особливості функціонування підприємства в ринковому середовищі згідно з напрямками здійснюваних ним видів діяльності можна зобразити у вигляді схеми, наведеної на рис. 1.1.[2]

Рис. 1.1. Схема діяльності підприємства в конкурентному ринковому середовищі

Економічна діяльність підприємства нерозривно пов'язана із його соціальною діяльністю, яка передбачає створення безпечних умов праці, забезпечення соціальних гарантій в межах норм чинного законодавства,

отримання соціальних виплат відповідними категоріями працівників, створення сприятливого клімату в колективі. До неї також відносяться будівництво житла для всіх категорій працівників, утримання дитячих садків, ясел, спортивних комплексів, баз і будинків відпочинку, профілакторіїв, поліклінік тощо.

На всіх етапах розвитку економіки основною ланкою є підприємство. Саме на підприємстві відбувається безпосередній зв'язок працівника з засобами виробництва, створюється потрібна суспільству продукція, надаються необхідні послуги.

1.2. Роль планування у забезпеченні ефективності підприємницької діяльності

Найважливішою функцією управління підприємством є планування його діяльності. Воно є, власне, процесом визначення цілей, що їх підприємство передбачає досягти за певний період, а також способів досягнення таких цілей.

Планування об'єднує структурні підрозділи підприємства спільною метою, надає всім процесам однонаправленості і скоординованості, що дає змогу найбільш повно й ефективно використовувати наявні ресурси, комплексно, якісно та своєчасно вирішувати різноманітні завдання управління.

За нових умов господарювання й переходу до ринкового регулювання підприємство самостійно здійснює весь комплекс планової роботи. Надання самостійності підприємству означає не тільки відмову від повної регламентації «зверху» всієї його діяльності і надання підприємству широких прав щодо визначення та реалізації виробничої програми, шляхів розвитку виробництва, мотивації праці, а й усвідомлення важливості безперервного вивчення ринку та готовності нести відповідальність за кінцеві результати господарювання. Усе це має відбитися в планах діяльності підприємства.

Відкрита система підприємства як його нова якість за ринкових умов і пряма залежність від взаємодії попиту та пропонування зумовлюють необхідність створення системи планування та управління підприємством, здатної швидко й ефективно реагувати на ринкові потреби.

Поряд із загальними принципами управління і планування (оскільки останнє друге є функцією першого) існують і специфічні принципи планування, а саме цільова направленість (цілепокладання), системність, безперервність, збалансованість, оптимальність використання ресурсів, адекватність об'єкта та предмета планування.

Найважливішим принципом планування є вибір та обґрунтування цілей (цілепокладання), кінцевої мети, результатів діяльності підприємства. Чітко визначені кінцеві цілі є вихідним пунктом планування. Беручи загалом, виокремлюють п'ять основних цілей (або груп цілей) підприємства[23]:

- господарсько-економічну, зумовлену вимогами забезпечення високої ефективності виробничої системи, випуску суспільно необхідної конкретної продукції;

- виробничо-технологічну, що відображає основне функціональне призначення підприємства — випуск певної продукції належної якості;

- науково-технічну, тобто постійне прискорення науково-технічного прогресу, що матеріалізується в постійному поліпшенні продукції та оновленні технічної бази виробництва;

- соціальну — якомога більш повне забезпечення матеріальних і духовних потреб працівників підприємства;

- екологічну — забезпечення вимоги відтворюваності ресурсів та виготовлення екологічно безпечної (чистої) продукції.

Ефективність і реальність планів значною мірою залежить від ступеня реалізації принципу системності. Цей принцип передбачає, щоб планування охоплювало всі сфери діяльності підприємства, усі тенденції, зміни та зворотні зв'язки в його системі. Системний підхід треба використовувати для обґрунтування й розв'язування планових завдань на будь-якому рівні

управління. За допомогою системного аналізу можна відповісти на такі важливі питання, як: визначення цілей та їхньої субординації, можливості знаходження альтернативних шляхів та способів досягнення цілей, що різняться за складністю, термінами реалізації, соціальними наслідками тощо.

Важливою проблемою та вагомою передумовою реалістичності планування є забезпечення його безперервності. Принцип безперервності означає [13]:

- підтримування безперервної планової перспективи, формування й періодичну зміну горизонту планування, що залежить від загальних соціально-політичних та економічних передумов, темпів науково-технічного прогресу в галузі, тривалості впливу управлінських рішень, вірогідності передбачення майбутнього;

- взаємопогодження довго-, середньо- та короткострокових планів;

- своєчасне коригування перспективних і поточних планів, виходячи із одержаних сигналів щодо зовнішніх (регіон, економіка в цілому) та внутрішніх (усередині самого підприємства) змін умов господарювання.

Однією із найважливіших вимог до планових рішень є забезпечення оптимальності використання застосовуваних ресурсів. Використання ресурсів підприємства має орієнтуватись на потреби, умови та кон'юнктуру ринку, інтенсифікацію виробництва, запровадження досягнень науково-технічного прогресу, максимально повну реалізацію наявних резервів як суто виробничих, так і організаційних тощо.

Важливою якісною характеристикою плану є його збалансованість, тобто необхідна та достатня кількісна відповідність між взаємозв'язаними розділами і показниками плану. Збалансованість — це визначальна умова обґрунтованості планів, реальності їхнього виконання. Головним її проявом є відповідність між потребами в ресурсах та наявністю таких.

За ринкових умов, коли постійно змінюється зовнішнє й внутрішнє середовище діяльності підприємства, украй важливо створити передумови для адекватної динамічної збалансованості та мобільності виробництва. Навіть

ідеально збалансований за його складання план не гарантує, що в процесі виконання не виникне диспропорцій від впливом різноманітних чинників. Принцип збалансованості потребує також планування ресурсного забезпечення можливості швидкої та адекватної реакції на зміни в умовах господарювання.

Принцип адекватності системи планування щодо об'єкта та умов його діяльності виходить з того, що оскільки ринкове середовище зумовлює постійну зміну номенклатури продукції підприємства, його виробничої та організаційної структури, технологій і факторів виробництва, остільки методи планування, показники та розділи планів, організація самого процесу їхньої розробки підлягають постійному перегляду, а за необхідності — застосування поліпшених або принципово нових методів та процедур планування.

Залежно від тривалості планового періоду планування поділяється на перспективне й поточне. Перспективне планування на підприємстві охоплює довгострокове (стратегічне) і середньострокове. Залежно від горизонту планування перспективний план розробляється із різним ступенем деталізації. Довгостроковий план виражає переважно стратегію розвитку підприємства, у ньому використано рішення, що стосуються сфер діяльності та вибору її напрямків. Він має більш концептуальний характер, а необхідний цифровий матеріал використовується лише для обґрунтування названих рішень. Найважливішими складовими середньострокового плану є детальна хронологізація проектів, повна номенклатура продукції, що виготовляється, конкретніші інвестиційні та фінансові показники. Середньостроковий план — це, власне, деталізований стратегічний план на перші роки діяльності підприємства. Межа між довгостроковим і середньостроковим планами є дуже умовною і неоднозначною. Тривалість планового періоду залежить від ступеня визначеності умов діяльності підприємства, його галузевої належності, загальної економічної ситуації в країні, вірогідності первинної інформації, якості її аналітичної обробки тощо.

Поточне планування полягає в розробці планів на всіх рівнях управління підприємством та за всіма напрямками його діяльності на більш короткі періоди (квартал, місяць). Різновидом поточного планування є оперативно-календарне планування, тобто календарне погодження виробничого процесу між структурними підрозділами з урахуванням послідовності та параметрів технологічного процесу.

Планування діяльності підприємства здійснюється за допомогою різних методів. Вибираючи методи необхідно виходити з певних вимог до них. Методи планування мають: по-перше, бути адекватними зовнішнім умовам господарювання, особливостям різних етапів процесу становлення та розвитку ринкових відносин; по-друге, якнайповніше враховувати профіль діяльності об'єкта планування та різноманітні засоби досягнення основної підприємницької мети — збільшення прибутку; по-третє, відповідати видовим ознакам плану, що розробляється. Класифікацію найвідоміших методів планування наведено в табл. 1.1[10].

Ресурсний метод планування, виділений за ознакою «Вихідна позиція для розробки плану», із урахуванням ринкових умов господарювання та наявних ресурсів може застосовуватись за монопольного становища підприємства або за слабкої конкуренції. З посиленням конкурентної боротьби вихідною позицією, початковим моментом планування стають потреби ринку, попит на продукцію (послуги). Підприємство самостійно виконує цілепокладання, визначає мету (цілі) діяльності і для її (їх) досягнення формує відповідні плани.

Залежно від позиції підприємства на ринку застосовуються й різні принципи визначення кінцевого та проміжних значень планових показників. За монопольного становища, браку загрози з боку конкурентів підприємство може сподіватися, що розвиток у майбутньому відбуватиметься зі збереженням тих самих тенденцій. Відтак проміжні та кінцеві (на кінець планового періоду) значення планових показників визначаються методом екстраполяції — на підставі динаміки цих показників у минулому,

припускаючи, що темпи і пропорції, досягнуті на момент розробки плану, буде збережено в майбутньому.

Таблиця 1.1

Загальноживана класифікація методів планування діяльності
та розвитку підприємства

Класифікаційні ознаки	Методи планування
Вихідна позиція для розробки плану	Ресурсний (за можливостями) Цільовий (за потребами)
Принципи визначення планових показників	Екстраполяційний Інтерполяційний
Спосіб розрахунку планових показників	Експериментально-статистичний (середніх показників) Факторний Нормативний
Узгодженість ресурсів та потреб	Балансовий Матричний
Варіантність розроблюваних планів	Одноваріантний (інтуїтивний) Поліваріантний Економіко-математичної оптимізації
Спосіб виконання розрахункових операцій	Ручний Механізований Автоматизований
Форма подання планових показників	Табличний Лінійно-графічний Логіко-структурний (сітьовий)

Принципово протилежним є інтерполятивний метод, за яким підприємство встановлює ціль для досягнення її в майбутньому і на цій підставі визначає тривалість планового періоду та проміжні планові показники. Тобто на протилежність поступальному рухові за екстраполяції інтерполятивний метод передбачає зворотний рух — від встановленої мети та відповідного кінцевого значення планових показників до обчислення проміжних їхніх величин.

Для визначення ступеня обґрунтованості показників важливим є виокремлення методів планування за способом розрахунку планових завдань.

Дослідно-статистичний (середніх показників) метод передбачає використання фактичних статистичних даних за попередні роки, середніх

величин за встановлення планових показників. Більш обґрунтованим є факторний метод планування, згідно з яким планові значення показників визначають на підставі розрахунків впливу найважливіших чинників, що обумовлюють зміни цих показників. Факторні розрахунки (за окремими факторами) застосовуються передовсім за планування ефективності виробництва (визначення можливих темпів зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції тощо).

Найбільш точним є нормативний метод планування, суть якого полягає в тім, що планові показники розраховуються на підставі прогресивних норм використання ресурсів із врахуванням їхніх змін в результаті впровадження організаційно-технічних заходів у плановому періоді. Зрозуміло, що застосування цього методу на підприємстві потребує створення відповідної нормативної бази.

Ув'язування потреб із необхідними ресурсами для їхнього задоволення найліпше забезпечується за допомогою балансового методу. Його суть полягає у розробці спеціальних таблиць-балансів, в одній частині яких із різним ступенем деталізації показують всі напрямки витрачання ресурсів згідно з потребами, а в другій — джерела надходження цих ресурсів. Під час опрацювання балансу треба домогтися рівності між цими двома його частинами. Баланси на підприємстві розробляються для різних видів ресурсів (матеріальні, трудові, фінансові). Матричний метод планування є далішим розвитком балансового методу і полягає в побудові моделей взаємозв'язків між виробничими підрозділами та показниками.

За сучасних умов господарювання на підприємствах треба розробляти не один, а кілька варіантів плану. Показники окремих розділів (найбільш важливих) мають бути оптимізовані за допомогою економіко-математичного моделювання.

Як свідчить досвід, відправна точка у підприємницькій діяльності, плануванні розвитку існуючого або створення нового підприємства – це ідея нового продукту або ж послуги, які даний бізнес випускатиме.

Виникнення будь-якої підприємницької ідеї ставить багато різноманітних запитань: хто виступає як конкретний споживач, яким є ринок продукту підприємства, які кошти необхідні для реалізації проекту, чи виправдовує себе проект економічно тощо. Задля отримання відповідей на ці запитання й складається бізнес-план.

Бізнес-план розглядається в кількох аспектах[6]:

- як самодостатній інструмент внутрішньофірмового планування і аналог стратегічного плану;
- як інструмент ділового планування, насамперед планування відносин з контактними аудиторіями організації, від яких залежить обсяг її фінансових ресурсів (кредиторами, інвесторами);
- як плановий документ, що розробляється на рівні структурного підрозділу підприємства.

На базі синтезу цих підходів найбільш повно висвітлює сутність бізнес-плану таке визначення: бізнес-план — це письмовий документ, в якому викладено сутність підприємницької ідеї, шляхи й засоби її реалізації, охарактеризовано ринкові, виробничі, організаційні та фінансові аспекти майбутнього бізнесу, а також особливості управління ним.

У бізнес-плані формулюються перспективи та поточні цілі реалізації ідеї, оцінюються сильні і слабкі сторони бізнесу, наводяться результати аналізу ринку та його особливостей, викладаються подробиці функціонування підприємства за цих умов, визначаються обсяги фінансових і матеріальних ресурсів для реалізації проекту.

Бізнес-план у ринковій системі господарювання виконує дві найважливіші функції[12]:

- 1) зовнішню — ознайомити різних представників ділового світу із сутністю та основними аспектами реалізації конкретної підприємницької ідеї;
- 2) внутрішню (життєво важливу для діяльності самого підприємства) — опрацювати механізм самоорганізації, тобто цілісну, комплексну систему управління реалізацією підприємницького проекту.

Традиційно бізнес-план розглядається як інструмент залучення необхідних для реалізації проекту фінансових ресурсів. Зовнішні інвестори та кредитори ніколи не вкладатимуть гроші в бізнес, якщо не ознайомляться з ретельно підготовленим бізнес-планом. Такий план має переконати потенційних інвесторів у тому, що підприємницький проект має чітко визначену стратегію успіху та заслуговує на фінансову підтримку.

Не менш важливою є внутрішня функція бізнес-плану, у межах якої можна виділити два напрямки його застосування[17]:

1) як інструменту стратегічного планування та оперативного управління діяльністю підприємства. Розробка бізнес-плану потребує визначення не тільки стратегічних напрямків і цілей діяльності, а й оперативних дій для досягнення таких. Можна сказати, що бізнес-план є основою поточного планування всіх аспектів діяльності підприємства, він сприяє глибшому усвідомленню працівниками особистих завдань, пов'язаних зі спільним для них бізнесом;

2) як механізму аналізу, контролю й оцінки діяльності підприємства. Бізнес-план дає змогу аналізувати, контролювати й оцінювати успішність діяльності в процесі реалізації підприємницького проекту, виявляти відхилення від плану та своєчасно коригувати напрямки розвитку бізнесу.

Отже, за ринкової системи господарювання бізнес-план — це активний робочий інструмент управління, відправний пункт усієї планової та виконавчої діяльності підприємства; це документ, який визначає оптимальні за часом і найменш ризиковані шляхи реалізації підприємницького проекту.

Якщо розглядати бізнес-план у системі планування на підприємстві, то його можна одночасно віднести до поточних, середньострокових, а в деяких випадках і до перспективних планів.

Планування є найголовнішою з-поміж решти функцій управління, оскільки прийняті в процесі її реалізації рішення визначають характер здійснення всіх інших функцій управління. Завдяки плануванню стає можливим визначення головних напрямів підприємницької діяльності в

поточному періоді і на подальшу перспективу. Планування дозволяє проаналізувати підприємцю стан фінансових, матеріальних, інформаційних та трудових ресурсів фірми, визначити цілі розвитку бізнесу. Тому особливого значення набуває з'ясування суті планування, конкретних засобів планової діяльності, що забезпечують успіх справи, зосередженість зусиль усього колективу на досягненні загальної мети.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО СТИВІДОРНА КОМПАНІЯ "ОЛЬВІЯ"

2.1. Характеристика підприємства

Державне Підприємство “СК “Ольвія” - сучасний міжнародний високоомеханізований універсальний транспортний вузол, що спеціалізується на перевантаженні генеральних, в тому числі потребуючих спеціальних умов перевантаження і зберігання та навалювальних вантажів з різноманітних видів транспорту.

Порт заснований у 1965 р. та знаходиться в Богоявленському районі м. Миколаїв. Навігаційний період триває цілий рік. Підхід суден із Чорного моря здійснюється по Бузько-Дніпровсько-Лиманському каналу (БДЛК) в 25 км від м. Миколаєва. Глибини і довжина причальної лінії (1,5 км) дозволяють приймати судна довжиною до 230 метрів, шириною до 32,5 м, дедвейтом до 80 тис. тон. Оголошена осадка в порту лімітована прохідною глибиною БДЛК - 10,3 м. Цілодобова виробнича діяльність ведеться на 7 причалах з глибинами 9,75-11,5 м:

Для зберігання вантажів передбачено 273 800 кв. м відкритих складських площадок та 41135 кв. м. критих складів. Вся складська інфраструктура забезпечена автомобільними та залізничними під'їзними шляхами. Вантажі надходять через залізничну станцію «Жовтнева» Одеської залізниці пропускною здатністю 245 вагонів/добу.

Навантажувально-розвантажувальні роботи ведуться за допомогою універсальних порталних кранів вантажопід'ємністю від 10 до 40 тон, загальною кількістю 24 од.

Налічує обширний парк перевантажувальної техніки: автонавантажувачі вантажопід'ємністю від 1,5 до 25 тон, портові тягачі, обладнанні залізничними автозчеплювальними пристроями маневрові трактори, ковшові фронтальні навантажувачі, парк ролтрейлерів.

Забезпечує проведення швартовних робіт в акваторії порту. Має у своєму складі три морські буксири, з відповідними документи на клас Регістру судноплавства України потужністю 1200 к.с. та 2310 к.с.

Підприємство є надійним бізнес-партнером в сфері транспортних послуг. Точність, оперативність і якість послуг гарантовані кваліфікованим

персоналом. На підприємстві діє система менеджменту якості, що відповідає вимогам міжнародного стандарту ISO 9001.

Для аналізу фінансових результатів Державне підприємство “СК “Ольвія” застосуємо аналітичну табл.2.1, яку складено за даними додатку Б.

Таблиця 2.1

Аналіз фінансових результатів ДП “СК “Ольвія”

Стаття	Код рядка	2020 р.	2021 р.	Відхилення	
		сума, грн.	сума, грн.	сума, грн.	%
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	249779	434874	185095	74,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(179121)	(199545)	20424	11,4
Валовий: прибуток	2090	70658	235329	164671	233,05
збиток	2095	(-)	(-)		
Інші операційні доходи	2120	11546	29851	18305	158,54
Адміністративні витрати	2130	(10341)	(12223)	1882	18,2
Витрати на збут	2150	(421)	(571)	150	35,53
Інші операційні витрати	2180	(9932)	(22987)	13055	131,44
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	61510	229399	167889	258,89
збиток	2195	(-)	(-)		
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-		

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6
Інші фінансові доходи	2220	-	-		
Інші доходи	2240	813	683	-130	-11,59
Фінансові витрати	2250	(-)			
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)		
Інші витрати	2270	(1)	(-)		
Фінансовий результат до оподаткування:	2290	62322	230082	167760	269,18

прибуток					
збиток	2295	(-)	(-)		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	14131	42682	28551	202,05
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	48191	187400	139209	288,87
збиток	2355	(-)	(-)		

Отже, за звітний рік чиста виручка від реалізації продукції підприємства зросла на 185095 грн. (74,1 %), що набагато більше, ніж темпи зростання собівартості реалізованої продукції (20424 грн., або 11,4%).

В результаті, на відміну від минулого року, підприємство отримало чистий прибуток (187400 грн.), що більше в порівнянні з минулим на 139209 грн. Структура доходів і витрат ДП “СК “Ольвія” практично не змінилась: усі доходи і майже всі витрати підприємства пов’язані з його операційною діяльністю.

Проаналізуємо динаміку валюти балансу підприємства за допомогою таблиці. Для цього сформуємо та зробимо діагностику даних, які занесемо у таблицю під назвою «Аналіз динаміки валюти балансу та його структури ДП “СК “Ольвія” в 2021 році» (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки валюти балансу та його структури
ДП “СК “Ольвія” в 2021 році

№№ з/п	Показник	Форма №1, код рядка	На початок року		На кінець року		Відхилення	
			Сума, грн.	% до валюти балансу	Сума, грн.	% до валюти балансу	Сума, грн.	% до початку року
АКТИВ								

1	Необоротні активи	1095	275290	73,28	344287	66,64	68997	25,06
2	Оборотні активи	1195	100370	26,72	172323	33,36	71953	71,69
3	Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-		-			
ПАСИВ								
1	Власний капітал	1495	343251	91,37	466466	90,29	123215	35,9
2	Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595	-		-			
3	Поточні зобов'язання і забезпечення	1695	32409	8,63	50144	9,71	17735	54,72
4	Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-		-			
5	Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-		-			
Валюта балансу		1300/ 1900	375660	100	516610	100	140950	37,52

З даної таблиці аналізу валюти балансу ми бачимо, що загальна сума валюти балансу збільшилась на 140950 грн., приріст складає 37,52% в порівнянні з попереднім періодом. Сума необоротних активів збільшилась на 25,06 % в порівнянні з попереднім періодом, а оборотні активи збільшились на 71,69% або на 71953 грн. – це є позитивною тенденцією розвитку. Власний капітал підприємства збільшився на 123215 грн., приріст склав 35,9%. Сума поточних зобов'язань і забезпечень збільшилась на 17735 грн. або 54,72 %. З точки зору оптимальної структури балансу можемо сказати, що у підприємства нормальна частка необоротних активів (66,64% від загальної суми валюти балансу).

2.2. Оцінка стану та динаміки виробничих ресурсів підприємства

Проведемо аналіз ресурсних складових ДП “СК “Ольвія”, використовуючи його бухгалтерський баланс (додаток А) та звіт про фінансові результати (додаток Б) за 2021-й рік.

Для аналізу динаміки та структури джерел капіталу формуємо табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз динаміки та структури джерел капіталу ДП “СК “Ольвія” в 2021 р.

Показник	Код рядка	Сума, грн.			Структура, %		
		На початок року	На кінець року	Відхилення	На початок року	На кінець року	Відхилення
Джерела формування власного капіталу							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	33094	33094	0	9,64	7,09	-2,55
Капітал у дооцінках	1405	175002	161445	-13557	50,98	34,61	-16,37
додатковий капітал	1410	135155	195725	60570	39,38	41,96	2,58
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	76202	76202	0,00	16,34	16,34
Разом	1495	343251	466466	123215	100	100	0
Джерела формування позикового капіталу							
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1615	6453	2031	-4422	19,91	4,05	-15,86

Продовження таблиці 2.3

розрахунками з бюджетом	1620	2454	26982	24528	7,57	53,81	46,24
розрахунками зі страхування	1625	2924	2948	24	9,02	5,88	-3,14
розрахунками з оплати праці	1630	7406	7899	493	22,85	15,75	-7,1

поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	5198	194	-5004	16,04	0,39	-15,65
Поточні забезпечення	1660	7263	7714	451	22,41	15,38	-7,03
Доходи майбутніх періодів	1665	-	1008	1008	0,00	2,01	2,01
Інші поточні зобов'язання	1690	711	1368	657	2,2	2,73	0,54
Разом	1695	32409	50144	17735	100	100	0

З таблиці 2.3 ми бачимо, що власний капітал підприємство зріс на 123215 грн. за рахунок збільшення суми додаткового капіталу та появи суми нерозподіленого прибутку. Питома вага нерозподіленого прибутку складає 16,34% та займає найбільшу частину в джерелах формування власного капіталу. Велику частку займає додатковий капітал, питома вага якого зросла на 2,58% (41,96% на кінець 2021 року). Позиковий капітал підприємства збільшився на 17735 тис. грн. найбільшу частку в формуванні позикового капіталу в попередньому періоді мали поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці (22,85%). В звітному періоді підприємство погасило більшу частину поточної кредиторської заборгованості за одержаними авансами. Проте сума поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом зросла. Найбільшу частку в структурі джерел формування позикових коштів займає поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом та складає 53,81 %.

Проаналізуємо структуру активів ДП “СК “Ольвія” за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки і структури активів ДП “СК “Ольвія” в 2021 р.

Показник	Код рядка	Сума, грн.			Структура, %		
		На поч. року	На кін. року	Відхилення	На поч. року	На кін. року	Відхилення

I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи	1000	1558	2577	1019	0,41	0,5	0,09
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4826	613	-4213	1,28	0,12	-1,16
Основні засоби	1010	265194	282410	17216	70,59	54,67	-15,92
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2254	2254	0	0,6	0,44	-0,16
Відстрочені податкові активи	1045	1458	1951	493	0,39	0,38	-0,01
Інші необоротні активи	1090	-	54482	54482	-	10,55	10,55
Всього за розділом I	1095	275290	344287	68997	73,27	66,66	-6,61
II. Оборотні активи							
Запаси:	1100	17647	25737	8090	4,7	4,98	0,28
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11714	9785	-1929	3,12	1,89	-1,23
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	6376	4960	-1416	1,7	0,96	-0,74
З бюджетом	1135	360	30	-330	0,1	0,006	-0,094
З нарахованих доходів	1140	-	18	18	0	0,004	0,004
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1286	1486	200	0,34	0,28	-0,06
Гроші та їх еквіваленти:	1165	62084	129671	67587	16,53	25,1	8,57

Продовження табл. 2.4

Витрати майбутніх періодів	1170	43	464	421	0,011	0,09	0,079
Інші оборотні активи	1190	860	172	-688	0,23	0,03	-0,2
Усього за розділом II	1195	100370	172323	71953	26,73	33,34	6,61

Всього активи	1300	375660	516610	140950	100	100	0
---------------	------	--------	--------	--------	-----	-----	---

З таблиці 2.4 ми бачимо, що найбільшу частку в структурі активів підприємства на кінець 2021 року складають основні засоби (54,67%). Загалом сума основних засобів збільшилась на 17216 грн. Збільшилась за звітний період сума виробничих запасів на 8090 грн. Сума нематеріальних активів зменшилась на 1019 грн. За період зменшилась сума дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1929 грн. Зменшилась сума дебіторської заборгованості за розрахунками за авансами на 1416 грн. та за розрахунками з бюджетом на 330 грн. Сумарно активи підприємства збільшились за 2021 рік на 140950 грн.

Проаналізуємо основні засоби підприємства. Для цього необхідно знайти коефіцієнт економічного спрацювання. Для аналізу скористаємося даними, що приведені у табл. 2.5, де розглянемо основні засоби (залишкова вартість, первісна вартість, знос) та нематеріальні активи(залишкова вартість, первісна вартість, накопичена амортизація).

Таблиця 2.5

Аналіз основних засобів та нематеріальних активів ДП “СК “Ольвія”
в 2021 р.

Показник	Код рядка	Сума, грн.		
		На поч. року	На кін. року	Відхилення
Основні засоби:				
залишкова вартість	1010	265194	282410	17216
первісна вартість	1011	730046	770172	40126
знос	1012	464852	487762	22910
Нематеріальні активи:				

Продовження табл.2.5

залишкова вартість	1000	1558	2577	1019
первісна вартість	1001	1656	3314	1658
накопичена амортизація	1002	98	737	639

З таблиці 2.5 ми бачимо, вартість основних засобів підприємства за залишковою вартістю становить на кінець року 282410 грн. За звітний період збільшилась сума нематеріальних активів і становить на кінець року 2577 грн. за залишковою вартістю.

Визначимо коефіцієнт економічного спрацювання основних фондів ДП «СК «Ольвія»:

$$\text{Коеф.знос}(економічного_спрацювання) = \frac{\Phi.\text{№1}(\text{ряд.1012})}{\Phi.\text{№1}(\text{ряд.1011})} \quad (2.1)$$

$$\text{Коефіцієнт економічного спрацювання на початок року} = \frac{464852}{730046} = 0,64$$

$$\text{Коефіцієнт економічного спрацювання на кінець року} = \frac{487762}{770172} = 0,63$$

Як бачимо, коефіцієнт економічного спрацювання основних фондів знизився на 0,01 в порівнянні з базисним роком і становить 0,64 та 0,63 відповідно. Отримані результати свідчать про зношеність основних фондів більш ніж наполовину, отже на підприємстві необхідно проводити більш гнучку амортизаційну політику.

Для аналізу структури пасивів ДП «СК «Ольвія» складемо табл. 2.6.

У складі пасивів потрібно відзначити позитивне явище збільшення власного капіталу на 123215 грн.(за рахунок нерозподіленого прибутку та додаткового капіталу). Позиковий капітал представлений тільки поточними зобов'язаннями і забезпеченнями, у складі яких переважає кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, сума якої істотно виросла.

За звітний період темпи зростання позикових коштів ДП «СК «Ольвія» перевищили темпи зростання власного капіталу, що призвело до скорочення його питомої ваги, однак все одно власний капітал продовжує залишатися основним джерелом формування сукупних активів підприємства, тому це не матиме великих негативних наслідків для фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.6

Аналіз джерел фінансових ресурсів ДП «СК «Ольвія» в 2021 р., грн.

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення		
	сума	питома вага, %	сума	питома вага, %	абсолютне	темп зростання, %	структури, %
1. Власний капітал	343251	91,37	466466	90,39	123215	35,9	-0,98
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	0	-	0	-		-
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	32409	8,63	50144	9,71	17735	54,72	1,08
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-	0	-	0	-		-
5. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	-	0	-	0	-		-
Баланс	375660	100	516610	100	140950	37,52	0,00

Таким чином, на основі виконаної діагностики активів і пасивів можна зробити висновок про стійкий фінансовий стан підприємства і розширення господарського обігу в звітному періоді.

2.3. Оцінка результативності роботи підприємства

Визначимо та оцінимо показники рентабельності виробництва та реалізації продукції (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Показники рентабельності виробництва і реалізації продукції ДП “СК “Ольвія”,
%

№. з/п	Показник	Формула для розрахунку	2020 р.	2021 р.
1	Рентабельність виробництва	$[\text{Ф.}\text{№}2 \text{ р.}2350] : [\text{Ф.}\text{№}1 \text{ р.}1010 + \text{р.}1195]$	13,18	41,21
2	Рентабельність продажу	$[\text{Ф.}\text{№}2 \text{ р.}2350] : [\text{Ф.}\text{№}2 \text{ р.}2000]$	19,29	43,09
3	Рентабельність продукції	$[\text{Ф.}\text{№}2 \text{ р.}2350] : [\text{Ф.}\text{№}2 \text{ ряд.}2050]$	26,9	93,91

Отже, за звітний період ДП “СК “Ольвія” збільшило у три рази показники рентабельності виробництва і реалізації продукції, що свідчить про високі доходи у звітному періоді.

Розрахуємо структуру собівартості реалізованої продукції в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Структура собівартості реалізованої продукції за елементами операційних витрат, тис грн. та % ДП “СК “Ольвія” за 2020 та 2021 рр.

Найменування показника	Код рядка	2020 рік	Структура, %	2021 рік	Структура, %
1	2	3	4	5	6
Матеріальні затрати	2500	18652	9,33	26015	11,08
Витрати на оплату праці	2505	81007	40,54	89952	38,29
Відрахування на соціальні заходи	2510	28789	14,41	31931	13,59
Амортизація	2515	20511	10,27	23568	10,03
Інші операційні витрати	22520	50841	25,45	63446	27,01
Разом	2550	199800	100	234912	100

Із таблиці видно, що за 2020 та 2021 роки найбільшу частку операційних витрат займають витрати на оплату праці та інші операційні витрати.

Проаналізуємо динаміку собівартості реалізованої продукції за 2 роки у табл.2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка собівартості реалізованої продукції за елементами операційних витрат ДП “СК “Ольвія” за 2020 та 2021 рр.

Найменування	Код	2020 р.	2021р.	Відхилення
--------------	-----	---------	--------	------------

показника	Рядка	тис. грн.	тис.грн	Абсолютне, тис грн.	Відносне, %
Матеріальні затрати	2500	18652	26015	7363	39,48
Витрати на оплату праці	2505	81007	89952	8945	11,04
Відрахування на соціальні заходи	2510	28789	31931	3142	10,91
Амортизація	2515	20511	23568	3057	14,90
Інші операційні витрати	2520	50841	63446	12605	24,79
Разом	2550	199800	234912	35112	17,57

Із таблиці, наведеної вище видно, що за 2021 рік порівняно із 2020 роком всі показники зросли, що свідчить про стабільну роботу підприємства.

Проаналізуємо ліквідність досліджуваного підприємства у табл.2.10.

Аналіз ліквідності дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання. Так, коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина боргів може бути сплачена негайно. Значення цього показника за 2020 р. становить 1,92 та 2,59 за 2021р., що свідчить про збільшення рівня ліквідності порівняно з минулим роком.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує достатність ресурсів, що можуть бути використанні для погашення його поточних зобов'язань. Значення цього показника на початок періоду становив 11,59, а на кінець періоду помітна тенденція спаду показника до 10,30.

Таблиця 2.10

Показники ліквідності ДП “СК “Ольвія” за 2020 та 2021 рр.

№	Показники	Значення показників	
		2020 рік	2021 рік
1	Коефіцієнт готівкової ліквідності = = Грошові кошти та їх еквіваленти у національній та іноземній валюті: поточні зобов'язання	1,92	2,59
2	Коефіцієнт поточної ліквідності = = Сума оборотних активів: поточні зобов'язання	11,59	10,30
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності = = Грошові кошти та їх еквіваленти у національній валюті: поточні зобов'язання	1,92	2,59
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності = = (Сума оборотних активів – виробничі запаси – товари): поточні зобов'язання	11,05	9,79
5	Чистий оборотний капітал = = Сума оборотних активів – поточні зобов'язання, тис. грн..	343251	466466

Коефіцієнт готівкової ліквідності за 2020 рік відповідає нормі. Коефіцієнт швидкої ліквідності відрізняється за 2021 рік. Чистий оборотний капітал в 2021 році збільшився до розмірів 466466 тис. грн.

Розрахуємо показники ділової активності підприємства у табл.2.11.

За усіма показниками спостерігається тенденція зростання, це є позитивним фактором для подальшого функціонування підприємства.

Таблиця 2.11

Показники ділової активності ДП “СК “Ольвія” за 2020 та 2021 рр.

№	Показники	Значення показників		Відхилення
		2020 рік	2021 рік	
1	Коефіцієнт оборотності активів = = Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів: баланс активів (сума активів)	0,66	0,84	0,18
2	Коефіцієнт оборотності основних засобів = Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів: первісна вартість основних засобів	0,34	0,56	0,22
3	Коефіцієнт оборотності зареєстрованого капіталу = = Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів: статутний капітал	7,55	13,14	5,59

Ступінь привабливості функціонування підприємства найточніше визначає показник рентабельності. Рентабельність – це якісний показник, який характеризує рівень використання наявних ресурсів у процесі виробництва. Проаналізуємо показники в табл.2.12.

Таблиця 2.12

Показники рентабельності ДП “СК “Ольвія” за 2020 та 2021 рр.

№	Показники	Значення показників	
		2020 рік	2021 рік
1	Коефіцієнт рентабельності активів = Чистий прибуток або збиток / Середнє значення активів (баланс активів)	0,13	0,36
2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу = Чистий прибуток або збиток / Середнє значення власного капіталу (розділу 1 балансу)	0,14	0,40
3	Коефіцієнт рентабельності діяльності = Чистий прибуток або збиток / Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів, робіт, послуг	0,19	0,43

Із таблиці 2.12. робимо висновок, що і в 2020 і 2021 роках підприємство працювало прибутково, проте треба відмітити, що показники за 2021 рік значно покращились ніж за попередній.

На основі проведеного аналізу робимо висновок, що підприємство рентабельне і працює ефективно. Деякі показники позитивно змінились.

РОЗДІЛ 3

БІЗНЕС-ПЛАН РОЗВИТКУ БІЗНЕС ОДИНИЦІ ДП “СК “Ольвія”

3.1. Резюме

Спеціалізований морський порт «Октябрськ» засновано в 1965 році. Діяльність підприємства здійснюється відповідно до чинного законодавства України та згідно зі Статутом. З 2016 року було змінено назву на ДП Стивідорна компанія «Ольвія».

Функціонує на території Миколаєва.

Основна спеціалізація - переробка генеральних тарно-штучних вантажів. Юридична адреса: вулиця Айвазовського, буд. 29, м. Миколаїв, Миколаївська область, 54000.

ДП “СК “Ольвія” - це багатoproфільний порт з висококваліфікованим персоналом та сучасним обладнанням, порт має великий парк перевантажувальної техніки і вантажозахоплювальних пристроїв для обробки будь-яких видів сухих вантажів. Потужність порту дозволяє перевантажувати до 3,5 млн. тонн генеральних вантажів на рік.

У порту функціонують експедиторські фірми, що забезпечують обслуговування вантажовласників. Постійно проводиться технічне оснащення порту новітньою перевантажувальною технікою та обладнанням, підвищується рівень сервісу та створюються привабливі умови для клієнтів.

Задум розвитку: будівництво контейнерного терміналу.

Контейнерні перевезення — це сучасний, найбільш економічний вид транспортування вантажів, що використовується в міжнародних сполученнях та дає змогу доставити вантаж в будь-який куток світу в найкоротший час.

Мета: в результаті реалізації проекту створити робочі місця, оживити місцеву економіку, збільшити морський вантажообіг порту, задовольнити потреби національної торгівлі та вимоги оборони держави.

Основні завдання:

1. Будівництво контейнерного терміналу в межах підприємства.
2. Отримання додаткового прибутку для покриття витрат пов'язаних з будівництвом нового терміналу.

Фінансування робіт передбачається за рахунок коштів ДП «Адміністрація морських портів України» та коштів інвестора. Необхідна сума інвестування 3000252 тис. грн., NPV=26057, 055 тис. грн. Термін окупності 6,9 років.

3.2. Опис продукту

Контейнерний термінал призначений для вантажоперевезень контейнерів від відправника до одержувача. Контейнерний термінал - це пункт обробки контейнерів відправнику і одержувачу відповідно, а також перевантаження контейнерів з одного виду транспорту на інший. Основне його інфраструктурне значення - об'єднання з залізничним і автомобільним транспортом.

Він виконує наступні технологічні операції з контейнерами і вантажами:

- розвантаження завантажених і навантаження контейнерів з транспортних засобів морського, залізничного або автомобільного транспорту;
- тимчасове зберігання контейнерів;
- навантаження контейнерів на транспортні засоби різних видів транспорту (суду, залізничні платформи, автомобілі);
- сортування контейнерів за напрямками транспортування;
- митний огляд, в тому числі з розвантаженням і завантаженням вантажів контейнерів; оформлення транспортних документів на контейнери і вантажі;
- технічний огляд транспортних засобів, вантажів, контейнерів;
- юридичне забезпечення перевезень; технічне обслуговування та ремонт контейнерів і ін.

На його майданчиках відбуваються в основному операції складування і розподіл вантажів по маршрутах. вантажами можуть виступати контейнери, контрейлер і змінні кузова.

Інформаційна система Контейнерного терміналу повинна вирішувати наступні завдання:

- забезпечення швидкої обробки судна (контейнеровоза);
- реалізація адресного зберігання, облік місця розташування контейнерів на терміналі, облік штівок і переміщень;
- мінімізація переміщень і операцій, вироблених вантажною технікою;
- облік часу зберігання контейнерів на терміналі з урахуванням вироблених над контейнерами операцій;
- тарифікація і білінг наданих терміналом послуг;
- організація і впорядкування підходів автомобільного транспорту по вивезення та заведення контейнерів на термінал;
- забезпечення взаємодії з митними органами;
- надання клієнтам інформаційного сервісу через Інтернет;
- інформаційний обмін з учасниками вантажоперевезення в міжнародному форматі EDI (Electronic data interchange - електронний обмін даними).

Основні послуги, що надаються контейнерних терміналів:

- прийом / відвантаження морських і залізничних контейнерів, залізницею та автотранспортом;
- розміщення контейнерів на терміналі;
- зберігання контейнерів;
- ремонт контейнерів;
- перетарка вантажів;
- автоперевезення.

ДП «СК «Ольвия» розташовано поза міською межею (на відміну від Одеського, Миколаївського та Херсонського портів). Це дозволяє обробляти

велику номенклатуру вантажів (включаючи небезпечні вантажі, які вимагають особливих заходів безпеки при переробці). Порт не обмежений об'єктами міської забудови і має можливість розвивати свої потужності за рахунок наявності:

- земель перспективного розвитку (34,3 га, з урахуванням можливості наміву території приблизно 100 га);
- земель запасного фонду області (64,0 га);
- земель лісового фонду (44,4 га).

У порівнянні з Миколаївським морським торговельним портом, порт «Ольвія» розташований нижче по Бузько-Дніпровсько-лиманському каналу (БДЛК). Така позиція дозволяє знижувати тарифи на лоцманську проводку, за рахунок проходку судами меншої кількості колін каналу.

За допомогою методу SWOT – аналізу встановимо зв'язки між можливостями, загрозами, слабкими та сильними сторонами (перевагами) підприємства (табл.3.1).

Таблиця 3.1

SWOT – аналіз ДП «СК «Ольвія»

	СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
Внутрішні середовище	1. Привабливе географічне розташування. 2. Порт з достатніми потужностями і високим рівнем покриття системами забезпечення безпеки мореплавства. 3. Цілорічна навігація. 4. Можливість взаємодії з усіма видами транспорту (зал., авто, внутрішній водний). 5. Розвинена залізнична інфраструктура під'їзних шляхів. 6. Кваліфікована робоча сила і управлінський персонал. 7. Багаторічний досвід. 8. Використання механізмів державно-приватного партнерства.	1. Низький відсоток використання транзитного потенціалу. 2. Необхідність постійного проведення днопоглиблювальних робіт у порту. 3. Складна процедура митного оформлення вантажів. 4. Недостатні інвестиції в оновлення портової інфраструктури. 5. Низький рівень інновацій, нових портових технологій. 6. Залежність від залізничної станції (недостатня потужність, відсутність електрифікованих шляхів). 7. Недостатня потужність зовнішніх кабельних ліній електропередач від Миколаївобленерго.

Продовження таблиці 3.1

	МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
Зовнішнє середовище	1. Територіальна та технологічна можливість розвитку портової інфраструктури. 2. Перспективне зростання вантажообігу. 3. Створення сучасних логістичних комплексів поблизу портів, транспортних вузлів і портів – хабів. 4. Створення вільних портових економічних зон. 5. Конкурентоспроможні тарифи. 6. Розвиток транспортних коридорів. 7. Реалізація інвестиційних проектів на необлаштованих територіях.	1. Негнучкість тарифної політики. 2. Зростання конкуренції сторонніх організацій – перевізників. 3. Розвиток портової інфраструктури країн Чорноморського басейну. 4. Зменшення обсягів світової торгівлі. 5. Форс-мажорні загрози.

На цьому етапі аналізу можна відзначити, що ДП «СК «Ольвія» має значну кількість сильних сторін, що дозволяє досягти основної мети: повного задоволення потреб економіки, зовнішньої торгівлі та населення в перевалці вантажів.

Разом з цим, окрему увагу слід приділити факторам і ризикам, які стримують розвиток Портового оператора. Під такими факторами і ризиками розуміють завдання, що не мають рішення традиційними і звичними методами.

3.3. Маркетинговий план

Сьогодні понад 55% всіх вантажів в світі перевозяться в контейнерах. Такий спосіб транспортування почали застосовувати ще в 50-х роках минулого століття. Він найбільш дешевий - особливо для компаній, що оперують невеликими партіями товару.

Для власників терміналів перевалка контейнерів - високоприбутковий бізнес. Інвестиції в будівництво нового терміналу окупляться за 6-8 років. Враховуючи, що через Україну пролягають три європейських транспортних коридори, розвиток контейнерних перевезень є стратегічно важливим для

економіки. Виходи до Азовського і Чорного морів дають країні незаперечні переваги.

Проте в загальному вантажообігу на контейнерні перевезення в Україні припадає лише 10% (для порівняння, в порту Гамбурга - 66%). Контейнерні вантажі в нашій країні здатні повноцінно приймати всього два порти - Одеський і Чорноморський.

У той же час регіональна кон'юнктура як ніколи сприятлива. В останні п'ять років обсяги контейнерних перевезень Чорним морем ростуть рекордними темпами.

Підписання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом вимагає від першої всебічного розвитку по всіх напрямках та відповідності високим європейським стандартам. Одним з важливих напрямків є розвиток транспортної системи країни, як в цілому, так і по окремих видах транспорту. Вигідне географічне положення України, її позиція як держави-транзитера між сходом та заходом та бурхливий розвиток контейнерних перевезень вимагає відповідних заходів для утримання досягнутих позицій на ринку контейнерних перевезень та подальшого збільшення вантажопотоків.

Обсяг контейнерних перевезень по всьому світу протягом останніх десятиріч демонструє стійку тенденцію до зростання (рис.3.1), на яку незначним чином вплинули навіть такі події як світова фінансова криза 2008 року. В останні п'ять років це зростання відбувається здебільшого за рахунок активного розвитку економіки Китаю та інших країн Південно-Східної Азії, а також через виробничий аутсорсінг до цього ж регіону. У зв'язку з цим багато країн приділяють підвищену увагу побудові надійних транспортних мостів між сходом та заходом, зокрема й розвитку контейнерної транспортної системи.

Україна є одним з основних гравців на ринку контейнерних перевезень як у Чорноморському регіоні, так і у Східноєвропейському, однак наявний потенціал, зумовлений вигідним географічним положенням, і достатньо

розвинутою інфраструктурою використовується не повною мірою. Активний розвиток міжнародної торгівлі, навіть за умови рецесії останніх років, дає можливість для України одержати в перспективі значні прибутки, перш за все за рахунок виконання транзитних перевезень з «світової фабрики» – Китаю до країн центральної та східної Європи. Залучення цих вантажопотоків до України вимагає побудови високоефективної системи контейнерних перевезень, яка з одного боку дасть змогу швидко, дешево та ефективно переміщувати ці вантажопотоки, а з іншого – забезпечить належний рівень транспортного сервісу та супутніх послуг.

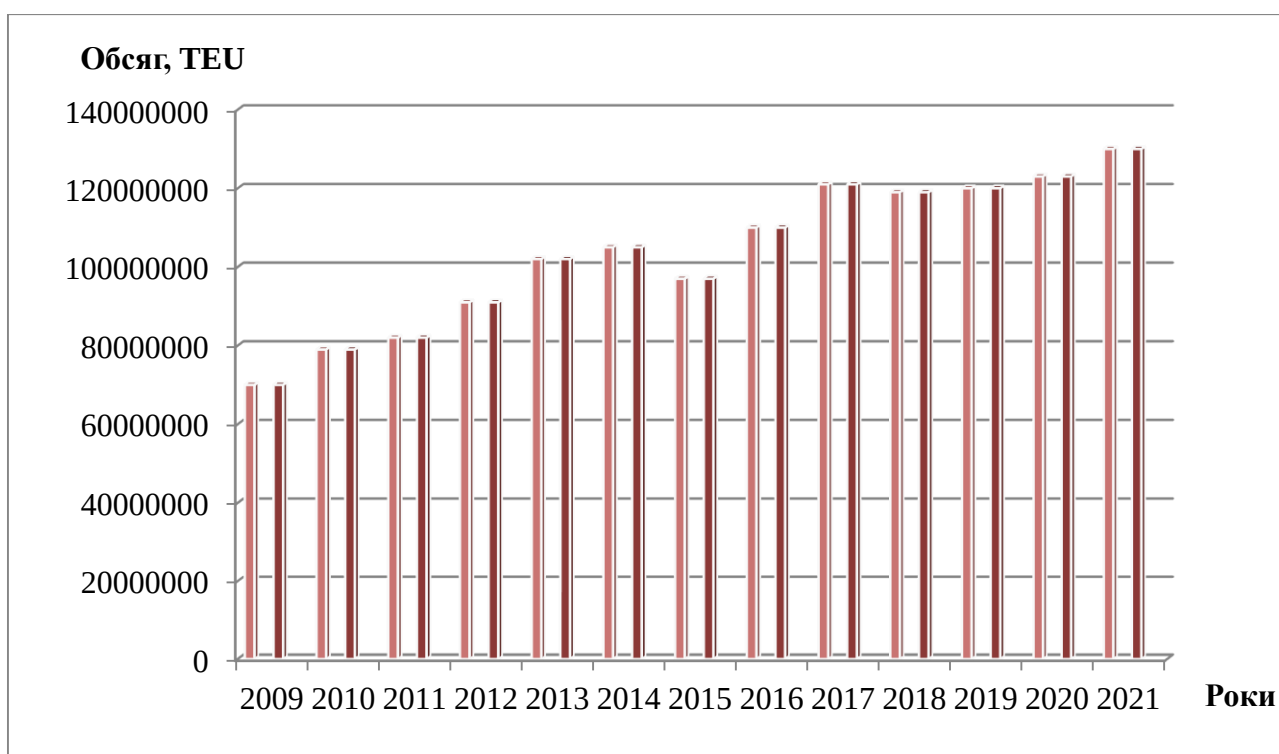

Рис. 3.1. Загальний попит на контейнерні перевезення на світовому ринку (TEU) за 2009-2021 рр. [17]

Не дивлячись на те, що Чорноморський регіон є лише малою частиною світового ринку контейнерних перевезень, внесок в його роботу українських контейнерних терміналів важко переоцінити. Відповідно до даних, у 2021 році Україна залишилася однією з провідних країн Чорноморського басейну за контейнерообігом.

Понад 95% світову торгівлю здійснюється морем. Тисячі контейнерних

портів зв'язані постійними судноплавними лініями Контейнерні перевезення міцно затвердилися на маршрутах «схід-захід», «північ-південь». Так званий «контейнерний пояс» продовжує розширятися і «ущільнюватися». Перспективи, що відкриваються, все ж таки не відмінюють ризиків ні для транспортних операторів і пов'язаних з ними галузей, ні для морських страховиків.

Сьогодні можна контейнеризувати практично будь-який тип вантажу. Виключно великі вантажі, заводи і частини проектів, так звані out-of-gauge (OOG), можуть перевозитися на спеціальній палубі, зібраній із сполучених контейнерів – платформ. Структуру світового контейнерного парку з 6 млн. TEUs 95% складають універсальні судна і 5% спеціалізовані – рефрижератори, контейнери-цистерни, контейнери-платформи. Сам по собі повністю комірчастий контейнеровоз став більше. Різноманіття контейнерів демонструє їх популярність і універсальність. Використовування контейнерів відобразилося на конструкції суден, на роботі портів, на залізничних і автомобільних перевезеннях і на складському господарстві. Вони зажадали нові підходи як в управлінні, так і в обслуговуванні. Це привело до створення інтегрованих транспортних систем, що забезпечують обслуговування від складу до складу (або «від дверей до дверей») на найважливіших світових маршрутах і для швидкопсувних, і для генеральних вантажів. Ентузіасти контейнеризації затверджують, що до 80% всіх перевезень може бути виконано в контейнерах і тому майбутнє вантажоперевезень залежить від розвитку і вдосконалення транспортування вантажів в контейнерах.

Зрозуміло, що сам процес контейнеризації, розвиток інтермодальних перевезень – це складні процеси, пов'язані із значними інвестиціями, що зачіпають інтереси різних видів транспорту і вимагають вдосконалення законодавчо-нормативної бази. І тому, при всій давно доведеної світовим досвідом ефективності, вони не можуть розвиватися стихійно.

3.4. Виробничий план

Проект «Будівництво контейнерного терміналу ДП «СК «Ольвія» розроблений ТОВ «ГТ Проект-Україна».

Будівництво будівель і споруд контейнерного терміналу передбачено на шість пускових комплексів.

Перший пусковий комплекс:

- будівництво причалів 1к і 2к;
- днопоглиблення акваторії до мінус 14,0 м.

Другий пусковий комплекс:

- створення території у повному об'ємі;
- будівництво північного і південного берегоукріплень;
- будівництво під'їзної автодороги від існуючого терміналу на причали 1к і 2к вздовж південного берегоукріплення;
- будівництво покриття території вздовж причалів 1к і 2к на відстані 65,0 м від лінії кордону;

- установка трьох контейнерних перевантажувачів на причалах 1к і 2к для обробки суден-контейнеровозів;

- мережі та споруди електропостачання, зовнішнього освітлення, водопроводу і зливової каналізації, зв'язку та сигналізації, які забезпечують функціонування першого і другого пускових комплексів.

Третій пусковий комплекс:

- днопоглиблення акваторії до мінус 15,0 м;
- будівництво хвилелому (900 м).

Четвертий пусковий комплекс:

- будівництво складського майданчика для обробки вантажів у тилу причалу 2к (південна частина) із застосуванням передбачених проектом технологічних рішень (крани RTG);

- мережі та споруди електропостачання, зовнішнього освітлення, водопроводу і зливної каналізації, зв'язку та сигналізації, що забезпечують функціонування четвертого пускового комплексу.

П'ятий пусковий комплекс:

- установка двох додаткових контейнерних перевантажувачів на причалах 1к і 2к для обробки суден-контейнеровозів;
- будівництво складського майданчика для обробки вантажів у тилу причалу 1к (південна частина) із застосуванням передбачених проектом технологічних рішень (крани RTG);
- мережі та споруди електропостачання, зовнішнього освітлення, водопроводу і зливної каналізації, зв'язку та сигналізації, що забезпечують функціонування п'ятого пускового комплексу.

Шостий пусковий комплекс:

- установка трьох додаткових контейнерних перевантажувачів на причалах 1к і 2к для обробки суден-контейнеровозів;
- будівництво адміністративно - побутового будинку;
- будівництво інших допоміжних будівель і споруд;
- очисні споруди;
- мережі та споруди електропостачання, зовнішнього освітлення, водопроводу і зливової каналізації, зв'язку та сигналізації, що забезпечують функціонування шостого пускового комплексу;
- нова під'їзна дорога на термінал.

Загальна кошторисна вартість будівництва зазначеного об'єкту визначилась у сумі 3000252 тис. грн., у тому числі будівельні роботи – 1770148,68 тис. гривень.

Розглянемо техніко-економічні показники проєкту (табл.3.2)

Таблиця 3.2

Техніко-економічними показники проєкту будівництва контейнерного

терміналу для ДП «СК «Ольвія»

Найменування	Одиниці виміру	Показник
Потужність (пропускна спроможність)	тис. тонн /тис. TEU	6000/600
причали	один.	2
протяжність причалів	м	650
довжина берегоукріплення	м	920
довжина захисних споруд	м	900
площа території	га	19,3
площа складських майданчиків з технологічними проїздами,	тис. м ²	112,4
місткість складів в один ярус	TEU	3623
чисельність працівників	осіб	405
річна потреба в електроенергії,	МВт/год.	8600
загальна кошторисна вартість,.	тис. грн.	3000252
у тому числі:		
будівельні роботи		1770148,68
устаткування		480040,32
інші витрати		750063
тривалість завершення будівництва	місяців	58

Фінансування робіт передбачається за рахунок коштів ДП «Адміністрація морських портів України» та коштів інвестора.

3.5. Організаційний план

До основних принципів організації і управління морським портом слід віднести: принцип єдиноначальності. Принцип єдиноначальності означає таку систему організації виробництва, коли правом остаточного вирішення всіх господарських питань має одна особа - керівник підприємства. Він несе відповідальність за всі сторони роботи підприємства, за виконання плану виробництва продукції, ефективність виробництва, витрачання коштів, підбір і розстановку кадрів. Для вирішення ряду питань керівник підприємства використовує рекомендації виробничих нарад, рішення громадських організацій.

Організаційно-виробнича структура порту - це сукупність його управлінських і виробничих основних в допоміжних підрозділів, система їх підпорядкованості та порядок взаємодії з метою найбільш повного і ефективного виконання всіх властивих порту функцій. Кількість структурних підрозділів та їх чисельний склад залежать від економічної значимості і розмірів порту, обсягу і особливостей його виробничої діяльності. У зв'язку з цим організаційно-виробнича структура в деякій мірі залежить від категорії порту, проте в основі залишається одна і та ж принципова схема. На рис. 3.3 показана організаційна структура ДП «СК «Ольвія» [19].

Начальник порту через своїх заступників і відповідні відділи управління порту здійснює керівництво всією виробничою, господарською та фінансовою діяльністю. У безпосередньому підпорядкуванні начальнику порту знаходяться його заступники (по експлуатації, економіці, кадрам і побутових питань, а також головний інженер, капітан порту) і кілька функціональних відділів (техніки безпеки та ін.). У малих портах вирішення питань побуту та кадрів може бути об'єднано і покладено на одного заступника начальника порту. Начальник порту і його заступники складають разом керівництво порту.

Заступник начальника порту з експлуатації, як правило, є першим заступником начальника порту. Він безпосередньо керує основною

виробничою діяльністю порту, тобто вантажно-розвантажувальними роботами, обслуговуванням суден і пасажирів, транспортно-експедиторської і комерційною роботою, організацією роботи портового флоту. Крім експлуатаційних відділів йому підпорядковані основні господарства порту: вантажні райони, приписні портові пункти, портофлот.

Головний інженер порту здійснює технічне керівництво. Він очолює роботи з розвитку, будівництва та реконструкції виробничих і культурно-побутових об'єктів; технічну експлуатацію і ремонт підйомно-транспортних машин, будівель, споруд та портофлоту; енергетичне, матеріально-технічне та інші види забезпечення діяльності порту; спрямовує роботу по впровадженню нової техніки, винахідництва, раціоналізації і технічної інформації. Головному інженеру крім відповідних функціональних відділів підпорядкований також цілий ряд допоміжних господарств порту.

Заступник начальника порту з економічних питань керує роботами по перспективному і поточному планування та обліку господарської діяльності порту, по впровадженню госпрозрахунку в виробничих підрозділах; займається питаннями оптимізації та ефективності виробництва, організацією праці та заробітної плати, автоматизацією управління виробництвом. Йому підпорядковані відповідні функціональні відділи і інформаційно-обчислювальний центр. Капітан порту є заступником начальника порту з питань мореплавання і керує роботами в цій області.

Господарства порту діляться на основні та допоміжні. До основних відносяться вантажні райони, приписні портові пункти, портовий флот. Райони здійснюють перевантажувальні операції і зберігання вантажів.

На рис. 3.4 показана організаційна структура контейнерного терміналу, який буде підпорядковуватись заступнику директора з експлуатації.

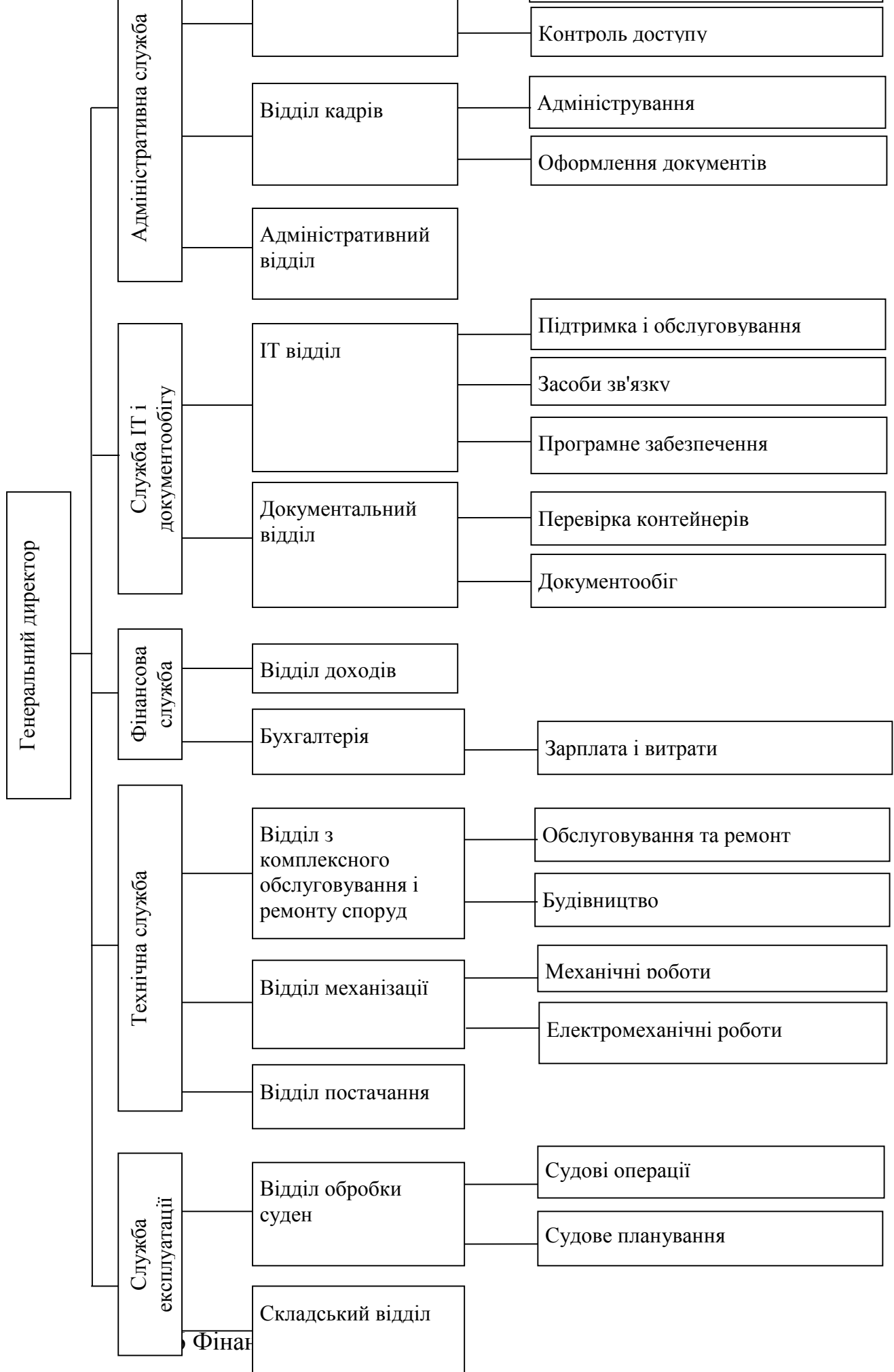

Рис. 3. 4 Організаційна структура контейнерного терміналу ДП «СК «Ольвія»

У сучасних умовах ринкових відносин виникає об'єктивна необхідність фінансового планування. Без нього неможливо домогтися справжніх результатів на ринку. Воно безпосередньо пов'язане з плануванням виробничої діяльності підприємства. Проте, на часі в країні триває повномасштабна війна, тому, планувати початок проєкту складно. Тому беремо орієнтовну дату.

Орієнтовна дата початку проєкту - 03.01.2023 р.

Тривалість – 6 років 9 місяців.

Фінансовий рік починається в січні.

Основна валюта проєкту – грн.

Ставка дисконтування – 14 %

Планується використовувати стандартну систему оподатковування:

- податок на прибуток – 2021-2022 рр. - 18%;
- ПДВ – 2021-2022 рр. - 20 %;
- єдиний соціальний внесок – 22%.

Інвестиційна вартість проєкту - 3000252 тис. грн.

Для досягнення поставлених цілей необхідне залучення інвестицій на придбання обладнання.

Основним обладнанням контейнерного терміналу є:

- контейнери;
- кран порталний;
- транспортувальники;
- вантажопідйомні механізми;
- контейнерні навантажувачі;
- «кальмар» вантажопідйомністю (мінімум 10 тонн).

Технічна оснащеність Контейнерного терміналу повинна бути такою, щоб сприяти зростанню продуктивності, відповідати техніці безпеки, відповідати репутації і закладеної в маркетингову політику підприємства стратегії довгострокових інвестиційних вкладень.

Саме тому підприємство необхідно забезпечити високоефективним, надійним обладнанням, здатним забезпечити даний вид бізнесу від негативного впливу зовнішнього середовища.

У фінансовий план включаються показники, які характеризують ефективність інвестицій у проект і що показують, наскільки майбутні надходження виправдають первісні інвестиції (табл. 3.4).

При розрахунку бізнес-плану закладена ставка дисконтування рівна 14%, яка буде враховувати вартість грошей у залежності від того, у який період вони вкладені (тобто вартість грошей, вкладених у проект сьогодні, не дорівнює тій же сумі, отриманої від проекту завтра).

Таблиця 3.4

Показники ефективності інвестицій у проект розробленого бізнес-плану з будівництва контейнерного терміналу
для ДП «СК «Ольвія»

Показник	Од. виміру	Значення
Ставка дисконтування	%	14
Період окупності - РВ	міс.	81
Дисконтований період окупності – DPB	міс.	81
Чистий приведений дохід - NPV	тис. грн.	26057,055
Внутрішня норма рентабельності - IRR	%	14,27
Індекс доходності витрат	-	1,008
Індекс доходності інвестицій	-	1,007

Показники економічної ефективності:

1. Чистий дохід – накопичений ефект (сальдо грошового потоку) за розрахунковий період. Розраховується наростаючим підсумком значень грошового потоку в кожному розрахунковому періоді (поточний чистий дохід). Чистий дохід за весь період – це значення показника в останньому періоді

Чистий дохід за весь період виконання замовлення дорівнює 2315951,5 тис. грн.

2. Чистий приведений дохід (ЧПД) – накопичений дисконтований ефект за розрахунковий період.

Розраховується наростаючим підсумком значень дисконтованого грошового потоку в кожному розрахунковому періоді (поточний чистий приведений дохід). Чистий приведений дохід за весь період – це значення показника в останньому періоді.

Чистий приведений дохід за весь період виконання замовлення дорівнює 26057,055 тис. грн.

3. Термін окупності – тривалість найменшого періоду, за який поточний чистий дохід стає і в подальшому залишається невід’ємним. Визначається як сума номеру останнього періоду, в якому значення поточного чистого доходу від’ємне, та відношення цього значення по модулю до елементу грошового потоку в наступному періоді.

4. Термін окупності с урахуванням дисконтування – тривалість найменшого періоду, за який поточний чистий приведений дохід стає і в подальшому залишається невід’ємним.

Визначається як сума номеру останнього періоду, в якому значення поточного чистого приведенного доходу від’ємне, та відношення цього значення по модулю до елементу приведенного грошового потоку в наступному періоді.

Термін окупності з урахуванням дисконтування дорівнює $(6 + 351844,945 / 377902) = 6,9$ місяців.

5. Індекси доходності характеризують відносну віддачу проекту на вкладені в нього кошти:

- індекс доходності витрат – відношення суми дисконтованих грошових притоків (накопичених надходжень) до суми дисконтованих грошових відтоків (накопичених витрат).

Індекс доходності витрат = $3253679,005 / 3227622 = 1,008$.

- індекс доходності інвестицій – збільшене на одиницю відношення чистого приведенного доходу до обсягу інвестицій.

Індекс доходності інвестицій = $1 + \text{чистий приведений дохід} / \text{сума інвестицій}$
 $= 1 + 22057.055 / 3000252 = 1,007$

6. Внутрішня норма доходності – відносний показник ефективності господарського рішення, який відображає рівень доходності вкладеного капіталу підприємства. Це таке додатне число, при використанні якого в якості ставки дисконту чистий приведений дохід обертається на 0.

Математично визначення внутрішньої норми доходності передбачає вирішення такого рівняння:

$$NPV = \sum_{t=0}^T \frac{CF_t}{(1 + IRR)^t} = 0, \quad (3.1)$$

де NPV – чистий приведений дохід; CF_t – елемент грошового потоку в t -му періоді; IRR – внутрішня норма доходності; T – тривалість розрахункового періоду.

Але вирішити таке рівняння досить складно, тому на практиці використовується графічний метод. Більш точне значення можна отримати використовуючи лінійну інтерполяцію. Для цього обираються такі значення ставки дисконту, при яких чистий приведений дохід має додатне і від’ємне значення, найближчі до 0. для даного прикладу це 14 % і 20 %.

Використовуючи лінійну інтерполяцію находимо:

$$IRR = 14 + \frac{26057,055}{26057,055 - (-544475,74)} \cdot (20 - 14) = 14,27 \, \%$$

Уточнене значення внутрішньої норми доходності складає 14,27 %.

На основі проведених розрахунків показників економічної ефективності робиться висновок про доцільність реалізації даного рішення на підприємстві, тобто про економічну доцільність будівництва контейнерного терміналу.

3.7 Оцінка ризиків

Під ризиком приймається ймовірність (загроза) втрати підприємством своїх ресурсів, недоотримання доходів або появу додаткових витрат, що виникли в результаті виробничої та фінансової діяльності підприємства.

Можливі ризики та методи управління представлені в табл. 3.5 [19].

Таблиця 3.5

Аналіз можливих ризиків МТП

№	Опис ризику	Прояв ризику	Вплив на ризик - метод управління
1.	Політичні ризики	Втручання у внутрішню діяльність порту, втрата ринку.	Залучення нових вантажів, розширення переліку послуг, що надаються, укладення довгострокових договорів. Відповідно до рекомендацій Світового банку політичні та правові ризики слід відносити на уряд, надаючи приватному сектору гарантії у випадках, коли це необхідно. Це можливо у форматі державно-приватного партнерства.
2.	Макроекономічні ризики	Зміна в обсягах і структурі вантажопотоку.	Страховання, відмова від проєктів, заміна проєктів.
3.	Комерційні ризики	Зниження цін (виручки); зниження обсягів реалізації та прибутку; не передбачене зниження обсягів закупок порівняно з наміченими, що зменшує масштаб всієї операції; зменшення масштабів замовлень; зниження якості і втрати вантажу в процесі обігу (транспортування, зберігання); підвищення витрат обігу в порівнянні з наміченими.	Передача операторам тієї частини ризиків, за якої вони мають більше можливостей нейтралізації негативних наслідків.

Продовження табл. 3.5

4.	Форс-мажорні ризики	Втрата основних засобів.	Перенесення ризику на клієнта, поділ ризику між приватним партнером і державою; прийняття ризику – використання нерозподіленого залишку прибутку, отриманого в звітному періоді в якості резерву фінансових ресурсів, що спрямовуються в необхідному випадку на ліквідацію негативних наслідків.
5.	Споживчі ризики	Зниження попиту на вантажі, втрата клієнтів, різкі коливання експорту.	Встановлення довгострокового співробітництва на основі взаємовигідних відносин (знижки), маркетингові заходи, отримання гарантій від клієнтів, виявлення фінансової стійкості клієнта, розширення кола платоспроможних клієнтів, зниження залежності від клієнтів з питомою вагою більше 15%, підвищення задоволеності клієнтів, збереження клієнтської бази, пошук нових ніш, лімітування ризику.
6.	Ризики конкуренції	Розширення діяльності існуючих прилеглих портових операторів, цінові війни, демпінг, виникнення нових підприємств-конкурентів, поглинання і злиття.	Довгострокові контракти, договірне оформлення гарантій з обов'язкових платежів, розширення спектра пропонуванних послуг, диверсифікація діяльності, підвищення ефективності виробництва, підвищення якості послуг. Модернізація портових терміналів приватними операторами порту.
9.	Ризик форми власності, ризик участі при державно-приватному партнерстві	Можлива неузгодженість при формуванні стратегії розвитку порту.	Юридично закріплені в договорах зобов'язання сторін, невиконання яких може бути оскаржене в судовому порядку; захист майнових інтересів – оформлення всієї необхідної документації на володіння виробничими та інфраструктурними об'єктами, а також об'єктами, які можна віднести до інтелектуальної власності.

Продовження табл.3.5

10.	Ризики ціноутворення	Незаплановане підвищення цін на обладнання та матеріали, необхідні для здійснення проекту, необґрунтоване зростання цін на ресурси.	Гнучка цінова політика, хеджування, формування фонду страхування цінового ризику на період тимчасового погіршення кон'юнктури ринку.
11.	Законодавчі ризики	Різноманітність інтерпретацій існуючих законодавчих норм.	Аналіз правових обмежень у діяльності Підприємства, перекладення ризику на страхові компанії, на приватних партнерів.
12.	Податкові ризики	Перешкоди подальшому капіталовкладенню та прибуткового ведення справи, розрив контрактів по незалежним від Підприємства причинам, збільшення податкових платежів та інших відрахувань в результаті зміни ставки податків.	Оптимізація оподатковуваної бази, аналіз податкового навантаження, податковий аудит.
13.	Інвестиційні ризики	Порушення термінів робіт; перевищення фактичних витрат над проектними; низька окупність проекту, збитковість проекту.	Чітке відстеження напрямків фінансових потоків, розподіл ризику між учасниками інвестиційного проекту; диверсифікація програми реального інвестування – включення в програму різних інвестиційних проектів.
14.	Падіння ефективності (оборотності)	Падіння загальної оборотності капіталу, оборотних і необоротних активів (фондовіддачі), власного капіталу, запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості.	Відмова від здійснення фінансових операцій, рівень ризику за якими надмірно високий.

Продовження табл. 3.5

15.	Інфраструктурні ризики	Недостатня пропускна спроможність залізничної та автомобільної доріг.	Дольова участь приватних операторів у будівництві додаткових інфраструктурних потужностей (Стратегічний план розвитку, затверджений Наказом Мінінфраструктури від 20.04.2020 №146, передбачає обов'язкове погодження інвестиційних проектів з Одеською залізницею).
-----	------------------------	---	---

Основні ризики проєкту макроекономічні та комерційні. Проєкт найбільш чутливий до зміни в обсягах вантажопотоку та зниження попиту на вантажі.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ

Верховна Рада України 14 жовтня 1992 р. постановила запровадити закон «Про охорону праці». Після прийняття 23 вересня 1999 р. закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» було прийнято нову редакцію закону «Про охорону праці» від 21 листопада 2002 р. № 229-IV.

Дія цього Закону поширюється на всіх юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, та на всіх працюючих.

Згідно з Законом, охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності[8].

Законодавство про охорону праці складається зі згаданого Закону, Кодексу законів про працю України, Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

Одними з основних принципів державної політики в області охорони праці є

- пріоритет життя і здоров'я працівника щодо результатів виробничої діяльності підприємства;
- повна відповідальність власника за створення безпечних і нешкідливих умов праці.

Під час виконання робіт на береговій частині, акваторії та суднах на працівників морських портів можуть діяти такі небезпечні та шкідливі виробничі фактори, вплив яких на працівника за певних умов може викликати

професійне захворювання, тимчасове або стійке зниження працездатності, підвищити частоту соматичних та інфекційних захворювань[21]:

Фізичні:

- машини і механізми, що рухаються;
- рухомі частини виробничого обладнання;
- підвищена небезпека перевантажувальних робіт;
- слизькість підлоги, суднової палуби та робочих місць;
- хитами судна під час виконання суднових робіт;
- обрив натягнутих під навантаженням канатів, тросів і ланцюгів;
- імовірність падіння з висоти, у трюм і за борт суден;
- великі глибини води та можливість утоплення людей;
- підвищена запиленість повітря робочої зони;
- пожежо- та вибухонебезпечність палива й інших застосовуваних

нафтопродуктів;

- підвищена або знижена вологість повітря;
- підвищена або знижена температура повітря робочої зони, поверхні

обладнання, трубопроводів;

- несприятливі гідрометеорологічні умови - туман, гроза, злива, шторм

тощо;

- підвищений рівень шуму та вібрації на робочих місцях;
- підвищена або знижена рухомість повітря;
- надмірна швидкість наростання тиску, підвищений парціальний тиск

кисню, підвищений парціальний тиск азоту, підвищена концентрація вуглекислого газу, вуглеводнів, окисів вуглецю та окису азоту під час виконання водолазних робіт;

- підвищений рівень сонячної радіації;
- підвищена напруга в електричній мережі, замикання якої може

пройти через тіло людини;

- електромагнітне випромінювання;
- відсутність або недостатність природного освітлення;

- недостатня освітленість робочої зони.

Хімічні:

- підвищена загазованість повітря робочої зони;
- токсичність, шкідливість і подразнювальна дія мийних,
- дезінфекційних засобів та інших небезпечних рідин і речовин;

за характером впливу на організм людини - токсичні, дратівні, сенсibiliзуювальні;

за шляхом проникнення в організм людини - через органи дихання, шкірні покриви і слизові оболонки.

Біологічні:

патогенні мікроорганізми і продукти їх життєдіяльності.

Психофізіологічні:

- фізичні перевантаження (статичні та динамічні);
- нервово-психічні перевантаження (робота на висоті,
- монотонність праці, емоційні перевантаження тощо).

Санітарно-гігієнічні вимоги

Територія, акваторія, споруди, будівлі, приміщення, технологічні процеси, устаткування в морських рибних портах повинні відповідати вимогам:

Санітарних правил організації технологічних процесів та гігієнічних вимог до виробничого обладнання, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я СРСР, 1973, N 1042, Орієнтовно безпечних рівнів впливу (ОБУВ) шкідливих речовин у повітрі робочої зони, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України, 1993, N 5203, Гігієнічної класифікації праці, затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я СРСР, 1986, N 4137 (v4137400-86), Санітарних правил та норм охорони прибережних вод морей від загрози забруднення в місцях водокористування населення (v4631400-88), затверджених головним державним санітарним лікарем СРСР 06.06.88 (СанПиН 4631-89), Державних санітарних норм і правил при виконанні робіт у невідкритих електроустановках напруженою

до 750 кВ включно, затверджених постановою головного державного санітарного лікаря України від 09.07.97 N 198 (v0198282-97) (ДСН 198-97), Державних санітарних норм виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку, затверджених постановою головного державного санітарного лікаря

України від 01.12.99 N 37 (va037282-99) (ДСН 3.3.6.037-99), Державних санітарних норм виробничої загальної та локальної вібрації, затверджених постановою головного державного санітарного лікаря України від 01.12.99 N 39 (va039282-99) (ДСН 3.3.6.039-99).

Температура, відносна вологість, швидкість руху повітря в робочій зоні виробничих приміщень повинні відповідати вимогам Санітарних норм мікроклімату виробничих приміщень, затверджених постановою головного санітарного лікаря України від 01.12.99 N 42 (va042282-99) (ДСН 3.3.6.042-99), та ГОСТ 12.1.005-88 «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны», затвердженого і веденого в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 29.09.88 N 3388.

Акваторія порту повинна утримуватися в належному санітарному стані. У межах акваторії не дозволяється викидати у воду та на лід шлак, сміття, харчові відходи, тару, макулатуру та будь-які інші предмети, а також викачувати нафту, масло та води з домішкою нафтових, масляних і жирових відходів.

У морських портах повинні бути допоміжні та побутові приміщення відповідно до вимог СНиП 2.09.04-87 «Административные и бытовые здания», затверджених постановою Державного будівельного комітету СРСР від 30.12.87 N 313 (із змінами та доповненнями).

Під час прийняття на роботу та впродовж роботи працівники повинні підлягати медичним оглядам.

У всіх виробничих, побутових і допоміжних приміщеннях слід підтримувати чистоту.

Вимоги безпеки до улаштування освітлення

Природне освітлення виробничих та допоміжних приміщень морських портів повинно задовольняти вимоги, передбачені ДБН В.2.5-28:2006 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення», затвердженими наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 15.05.2006 N 168 (v0168667-06).

У всіх виробничих, підсобних та допоміжних приміщеннях з постійними робочими місцями, що використовуються понад 50% робочого часу зміни, крім штучного, повинно обов'язково бути та максимально використовуватися природне освітлення. Світлові отвори не повинні загороджуватися виробничим обладнанням, спорудами тощо як усередині, так і ззовні будівель.

У виробничих приміщеннях з переважно однотипним устаткуванням або з однаковим розташуванням у просторі робочих поверхонь освітленість нормується на робочих поверхнях з урахуванням обов'язкового та регулярного очищення скла світлових отворів для приміщень зі значним виділенням пилу, диму та кіптяви не рідше 4 разів на рік, для решти приміщень - не рідше 2 разів на рік.

Для очищення скла вікон та ліхтарів повинні застосовуватись улаштування або пристосування (колиски, пересувні вишки тощо), що забезпечують безпеку цих робіт.

Приміщення та робочі місця в морських портах повинні бути забезпечені штучним освітленням, достатнім для безпечного виконання робіт, перебування та переміщення людей.

Штучне освітлення виробничих, службових і допоміжних приміщень, а також місць роботи на відкритому просторі території порту повинно задовольняти вимоги ДБН В.2.5-28:2006 і розділу 6 «Електричне освітлення» Правил улаштування електроустановок, затвердженого наказом Міністерства палива та енергетики України від 09.03.2006 (v0070558-06).

Освітленість на робочих місцях у портах, місць роботи на відкритому просторі територій портів повинна відповідати нормам штучного освітлення, розробленим згідно з ДБН В.2.5-28:2006.

Аварійне освітлення варто влаштовувати у приміщеннях і на відкритих просторах у тих випадках, коли воно необхідне для продовження роботи або для евакуації людей у разі раптового відключення робочого освітлення.

У приміщеннях з підвищеною небезпекою застосовується напруга живлення світильників з лампами розжарювання не вище 42 В, а в особливо небезпечних - 12 В. Не дозволяється використання електросилових мереж для живлення загального робочого, аварійного та евакуаційного освітлення.

Живлення світильників робочого та аварійного освітлення у виробничих і допоміжних приміщеннях, а також на територіях, що освітлюються, повинно бути від різних незалежних джерел.

У разі раптового відключення робочого освітлення світильники аварійного та евакуаційного освітлення повинні включатися автоматично.

У виробничих приміщеннях очищення світильників повинно проводитися не рідше двох разів на місяць, а в приміщеннях із значними виділеннями пилу, диму і кіптю - не рідше чотирьох разів на місяць.

Для очищення освітлювальної арматури, а також для заміни перегорілих електроламп повинні використовуватися пристрої або пристосування, що забезпечують безпеку цих робіт.

Загальні вимоги електробезпеки

Відстань від проводів у разі найбільшого їх провисання до поверхні землі для повітряних ліній (далі - ПЛ) напругою понад 20 кВ повинна бути не менше 7 м, а напругою до 1 кВ - не менше 6 м.

Найменша відстань від проводів, відгалужень ПЛ напругою до 1 кВ до введення у приміщення від тротуарів і пішохідних доріжок повинна бути не менше 3,5 м.

У портах повинний бути забезпечений захист кабельних ліній від механічних пошкоджень, корозії, вібрації та перегріву. На причалах повинна бути забезпечена можливість живлення електроенергією з берега суден і машин трюмної механізації, повинні бути обладнані постійні та тимчасові установки, що мають кілька комплектів сполучних пристроїв.

Передача електроенергії з берега на судна повинна здійснюватися гнучким шланговим кабелем. Кабель повинний бути прокладений таким чином, щоб він не піддавався неприпустимому натягу, не обмежував свободи пересування берегових перевантажувальних машин і в необхідних місцях має бути захищений від механічних пошкоджень.

Приєднання шлангового кабелю до робочої лінії повинно здійснюватися за допомогою сполучного пристрою, укріпленого в електричній колонці на висоті не нижче 0,5 м над поверхнею землі. Конструкція колонки повинна забезпечувати захист сполучного пристрою від метеорологічних опадів і механічних пошкоджень.

Живильні електроколонки повинні знаходитися на відстані не менше 0,7 м від крайніх точок на зовнішньому боці крана. Відстань між електроколонками вдовж підкранових колій повинна бути не більше 40 м. Електропроводи до електродвигунів та приладів повинні бути надійно захищені від можливих механічних пошкоджень.

Оголені струмопровідні частини електричних пристроїв (шини, контакти, рубильники і запобіжники, затискачі електричних машин тощо), що доступні випадковим дотикам, повинні бути захищені огороженнями. Експлуатація електроапаратури з відкритими струмоведучими частинами не допускається.

Захисні огороження (кришки, кожухи, дверцята тощо) струмоведучих частин в електроустановках повинні бути такої конструкції, що не допускає їх зняття або відкриття без спеціальних ключів або інструмента.

На лицьовому та зворотному боках панелей усіх розподільних щитів повинні бути зроблені чіткі написи, до якої лінії або агрегату належать встановлені на панелі прилади й устаткування.

Пускову апаратуру необхідно розміщувати безпосередньо поблизу електродвигунів та робочих місць; у разі застосування кнопочових станцій - захищати їх від випадкових включень; розподільне, електросилове й освітлювальне обладнання, а також окремі пускові прилади треба розміщувати в безпечному і зручному для обслуговування місці.

Вмикання та вимикання магістральних або живильних ліній електромережі повинно виконуватися тільки електротехнічним персоналом. Лінії, що живлять окремі електроприймачі чи групи, можуть вмикатися і вимикатися персоналом, який обслуговує ці електроприймачі.

Після закінчення роботи електродвигунів або припинення подачі електроенергії пускові прилади до електроустаткування слід відключити.

Для живлення переносних і пересувних електроприймачів слід застосовувати шнури та гнучкі кабелі з мідними жилами, спеціально призначені для цієї мети, з урахуванням можливих механічних пошкоджень.

Згідно з пунктом 1.7.46 ПУЕ корпуси електричних машин, трансформаторів, апаратів, світильників, металеві конструкції розподільних пристроїв, металеві корпуси пересувних та переносних електроприймачів тощо повинні мати надійне захисне заземлення або занулення.

У процесі експлуатації електроустановок необхідно систематично контролювати справність заземлень. Вимірювання опору ізоляції заземлення, перевірка ланцюга між заземлювачами та заземлювальними елементами та інші випробування електроустановок повинні проводитися в обсязі та з

періодичністю, вказаними в ПТЕЕС і НПАОП 40.1-1.21-98 (z0093-98). Вимірювання опору ізоляції заземлення необхідно послідовно чергувати: проводити їх один раз улітку - в разі найбільшого просихання ґрунту, наступний раз узимку - в разі найбільшого промерзання ґрунту.

Постійні заземлювальні пристрої повинні відповідати вимогам ПУЕ і мати паспорт, у якому містяться схема заземлення, основні технічні та розрахункові величини, дані щодо результатів оглядів і випробувань.

На приводах комунікаційних апаратів повинні бути чітко вказані положення «Включено» та «Відключено».

Плавкі вставки запобіжників повинні бути калібровані з зазначенням на клеймі номінального струму вставки. Застосування саморобних некаліброваних плавких вставок не дозволяється.

Ручні електричні машини (інструмент) та допоміжне обладнання до них, їх експлуатація повинні відповідати вимогам НПАОП 0.00-1.30-01 і підлягати періодичній перевірці один раз на 6 місяців згідно з ГОСТ 12.2.013.0-91 «ССБТ. Машины ручные электрические. Общие требования безопасности и методы испытаний», затвердженим і введеним у дію постановою Державного комітету стандартизації та метрології СРСР від 30.09.91 N 1563.

Чищення, поточний ремонт електрообладнання, електроапаратури, електроінструменту та проводки повинні виконуватися електротехнічним персоналом після зняття напруги.

Перед застосуванням електроінструмент повинен бути перевірений на стенді чи приладом на відсутність замикання на корпус і на справність проводу заземлення. (5-10% концентрації для шкіри тіла і 2-4% концентрації для очей).

В акумуляторній повинні знаходитися аптечки з медикаментами і матеріалами, необхідними для надання першої допомоги.

На вхідних дверях в акумуляторну дільницю необхідно прикріплювати знаки безпеки «Курити заборонено», а на дверях зарядного відділення – «Вхід заборонено», «Користуватися відкритим вогнем заборонено».

У приміщеннях акумуляторної дільниці не дозволяється зберігати продукти харчування і приймати їжу.

Вимоги щодо обмеження шуму та вібрації

Рівні шуму на виробництвах портів повинні відповідати ГОСТ 12.1.003-83 «ССБТ. Шум. Общие требования безопасности», затвердженому і введеному в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 06.06.83 N 2473 (із змінами та доповненнями), та ДСН 3.3.6.037-99 (va037282-99).

Рівні вібрації на цих виробництвах повинні відповідати ГОСТ 12.1.012-90 «ССБТ. Вибрационная безопасность. Общие требования», затвердженому і введеному в дію постановою Державного комітету СРСР з управління якістю продукції та стандартів від 13.07.90 N 2190 (із змінами та доповненнями), та ДСН 3.3.6.039-99 (va039282-99).

Для послаблення шумів і вібрації, створюваних устаткуванням і механізмами, внутрішнім портовим транспортом, а також «корпусних» або «ударних» шумів, що поширюються у приміщення по конструкціях будівель, необхідно виконувати заходи, передбачені відповідними нормативними документами.

У портах не рідше одного разу на рік повинен бути забезпечений контроль рівнів шуму і вібрації на робочих місцях.

Вимоги пожежної безпеки

Згідно із Законом України «Про пожежну безпеку» (3745-12) і вимогами наказу Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 11.02.2004 N 70 (z0221-04) «Про затвердження Положення про добровільні пожежні дружини (команди) та Типового положення про пожежно-технічну комісію», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України

19.02.2004 за N 221/8820, у морських рибних портах повинні створюватися пожежно-технічні комісії (ПТК), добровільні пожежні дружини (ДПД) та команди (ДПК), метою створення яких є здійснення заходів щодо запобігання пожежам і посилення протипожежного захисту порту, проведення роз'яснювальної роботи серед працівників порту та здійснення громадського контролю за дотриманням установлених законодавством вимог пожежної безпеки, сприяння і надання допомоги пожежно-рятувальним підрозділам.

У морських портах повинні виконуватися вимоги НАПБ А.01.001-2004 (з1410-04), НПАОП 40.1-1.32-01 (v0272203 01), ДБН В.1.1-7 2002, ГОСТ 12.1.004-91 «ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования», затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР з управління якістю продукції та стандартів від 14.06.91 N 875 (із змінами та доповненнями), ГОСТ 12.1.010-76* «ССБТ. Взрывобезопасность. Общие требования», затвердженого постановою Державного комітету стандартів Ради Міністрів СРСР від 28.06.76 N 1581 (із змінами та доповненнями), ГОСТ 12.4.009-83* «ССБТ. Пожарная техника для защиты объектов. Основные виды. Размещение и обслуживание», затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 10.10.83 N 4882 (вид. 1989 р., із змінами та доповненнями), РД 34.21.122-87 та ПУЕ.

Улаштування території порту за пожежною безпекою має відповідати вимогам ДБН В.2.5-28:2006, СНиП II-89-80, СНиП 2.04.02-84 та СНиП 2.04.03-85.

Пожежна безпека будівель і споруд виробництв порту повинна відповідати вимогам ДБН В.2.5-13-98, СНиП 2.03.13-88, СНиП 2.04.01-85, СНиП 2.09.02-85*, наказу Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 22.08.2005 N 161 (з0990-05) «Про затвердження Переліку однотипних за призначенням об'єктів, які підлягають обладнанню

автоматичними установками пожежогасіння та пожежної сигналізації», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05.09.2005 за N 990/11270.

Категорії вибухопожежної та пожежної небезпеки будівель, споруд і приміщень морських портів залежно від виконуваних технологічних процесів, видів робіт та властивостей речовин і матеріалів, що в них використовуються, необхідно визначати згідно з Переліком категорій і класів зон за вибухо-, вибухопожежо- та пожежонебезпечністю об'єктів, затвердженим наказом Міністерства аграрної політики України від 07.02.2001 N 17 (z0821-01), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14.09.2001 за N 821/6012 (НАПБ В.06.016-2001/400), та з урахуванням вимог НАПБ Б.07.005-86 «Определение категорий помещений и зданий по взрывопожарной и пожарной опасности», затвердженого Міністерством внутрішніх справ СРСР 27.02.86. Визначену категорію приміщень, а також зовнішніх виробничих і складських діляниць необхідно позначати на вхідних дверях до приміщення і на межах зон усередині приміщень та ззовні.

Усі працівники порту під час прийняття на роботу і щорічно за місцем роботи проходять інструктаж з питань пожежної безпеки згідно з наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 29.09.2003 N 368 (z1147-03) «Про затвердження Переліку посад, при призначенні на які особи зобов'язані проходити навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки, та порядку їх організації і Типового положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11.12.2003 за N 1147/8468.

ВИСНОВКИ

В процесі виконання кваліфікаційної роботи зроблені наступні узагальнення, висновки і пропозиції:

1. Було визначено економічну природу і функції підприємства. Економічна сутність підприємства полягає в тому, що воно має на меті одержання прибутку, його діяльність спрямована на отримання прибутку після реалізації товару. Також було визначено, що головною економічною функцією будь-якого підприємства (незалежно від його структури, галузі, ступеня підпорядкованості органам державної влади) є задоволення потреб споживачів у товарах або послугах.

2. Було розглянуто бізнес-планування як елемент стратегічного планування. В сучасних умовах за допомогою бізнес-планування можна передбачати реакцію підприємства на вимоги зовнішнього середовища та підтримувати його відповідну поведінку на ринку. Бізнес-планування можна розглядати як дієвий інструмент сучасного менеджменту, завдяки якому підприємства можуть визначити мету і завдання свого функціонування, розробляти систему заходів щодо поліпшення результатів діяльності або запобігання небажаним явищам.

3. Для розробки майбутнього бізнес-плану було проведено аналіз ресурсних складових ДП “СК “Ольвія” з використанням його бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати за 2021-й рік. Довгострокові зобов’язання і забезпечення відсутні, Сума поточних зобов’язань і забезпечень збільшилась на 17735 грн. або 54,72 %. Сума необоротних активів збільшилась на 25,06 % в порівнянні з попереднім періодом, а оборотні активи збільшились на 71,69% або на 71953 грн. – це є позитивною тенденцією розвитку. Власний капітал підприємства збільшився на 123215 грн., приріст склав 35,9%. З точки зору оптимальної структури балансу можемо сказати, що у підприємства нормальна частка необоротних активів (66,64% від загальної суми валюти балансу). Підприємство є фінансово стійким.

4. Було проаналізовано динаміку та структуру джерел капіталу ДП “СК “Ольвія” в 2021 р. Власний капітал підприємство зріс на 123215 грн. Позиковий капітал підприємства збільшився на 17735 тис. грн. найбільшу частку в формуванні позикового капіталу в попередньому періоді мали

поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці (22,85%). В звітному періоді підприємство погасило більшу частину поточної кредиторської заборгованості за одержаними авансами.

5. Задум розвитку: будівництво контейнерного терміналу.

Контейнерні перевезення — це сучасний, найбільш економічний вид транспортування вантажів, що використовується в міжнародних сполученнях та дає змогу доставити вантаж в будь-який куток світу в найкоротший час.

Мета: в результаті реалізації проекту створити робочі місця, оживити місцеву економіку, збільшити морський вантажообіг порту, задовольнити потреби національної торгівлі.

Основні завдання:

1. Будівництво контейнерного терміналу в межах підприємства.
2. Отримання додаткового прибутку для покриття витрат пов'язаних з будівництвом нового терміналу.

Фінансування робіт передбачається за рахунок коштів ДП «Адміністрація морських портів України» та коштів інвестора.

Провівши розрахунки ми можемо вивести загальні данні:

1. Необхідна сума інвестицій 3000252 грн. .
2. Чистий приведений дохід 26057, 055 тис. грн.
3. Термін окупності 6,9 років.
4. Індекс доходності витрат 1,008.
5. Індекс доходності інвестицій 1.007.

Всі ці показники свідчать про надійність і перспективність даного проекту. Виконання бізнес-плану дозволить досягти цих показників на практиці. Розроблений бізнес-план має практичну значущість і може бути застосований на практиці. В даному проекті пропонуються революційні та прибуткові заходи, які відкривають перед підприємством нові перспективи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Величко В.В. Б48 Економіка підприємства: навч. посіб./ В.В. Величко – Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. - ХНАМГ –2020. – 169 с.
2. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. — 2-ге видання. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 488 с.

3. Господарський кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144)
4. Гройсман В. Проектирование контейнерных терминалов “Greenfield” в США / В. Гройсман, Ю. Станков //Порты Украины. – 2019. – № 10. – С. 67–69.
5. Дратвер Б. Основи підприємницької діяльності: Навчальний посібник/ Борис Дратвер; М-во освіти і науки України, Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. В.Винниченка. - Кіровоград, 2014. - 186 с.
6. Економіка підприємства: Навчальний посібник/ П. В. Круш, В. І. Подвігіна, Б. М. Сердюк та ін.. - К.: Ельга-Н: КНТ, 2015. - 777 с.
7. Закон України Про морські порти України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2019, № 7, ст.65)
8. Закон України Про охорону праці (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 49, ст.668)
9. Затулко А. Проблеми та перспективи розвитку морських портів України / А. Затулко // Ефективна економіка. – 2018. – № 3. – С. 42–45
10. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов — К.: Центр учбової літератури, 2014. — 728 с.
11. Ільченко С.В. Проблеми та специфіка формування ефективної системи контейнерних перевезень в Україні Экономические инновации выпуск 39
12. Кісельов А. Основи бізнесу: Підручник для екон. спец. вузів/ Аркадій Кісельов,; Відп. ред. Ю.М.Мальчин. - К.: Вища школа, 2019. – 190 с.
13. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: Навч. посіб. - К.: Знання, 2014. - 679 с.
14. Контейнерный терминал как бизнес [Електрон. ресурс] – Режим доступу : <http://www.b-i-plan.ru/2022/02/10/konteynernyy-terminal-kak-biznes/>
15. Мочерний С. Основи підприємницької діяльності: Посібник/ Степан Мочерний, Олександр Устенко, Сергій Чеботар. - К.: Академія, 2018. - 279 с.

16. Никулин С. Современные тенденции в проектировании контейнерных терминалов / С. Никулин // Порты Украины. – 2019. – № 8. – С. 54–59.
17. Огороков, А. М. Аналіз перспектив розвитку ринку контейнерних перевезень в Україні / А. М. Огороков // Транспортні системи та технології перевезень : зб. наук. пр. Дніпропетр. нац. ун-ту — Дніпропетровськ, 2021. — Вип. 10. — С. 98—104.
18. Основи підприємницької діяльності: Навчальний посібник/ Борис Дратвер, Наталія Пасічник, Дмитро Закатнов та ін.; М-во освіти і науки України, АПН України, Ін-т проблем виховання. - Кіровоград, 2019. - 223 с.
19. Офіційний інтернет-сайт ДП “СК “Ольвія” [Електрон. ресурс] – Режим доступу : <https://okt-port.com/>
20. Пасічник А. М. Розбудова логістичних транспортно-митних комплексів із застосуванням технології “сухий порт” / А. М. Пасічник, Л. Р. Прус, С. О. Полока // Вісник АМСУ. Серія: “Технічні науки”. – 2019. – № 1 (49). – С. 33–38.
21. Положение о правилах поведения и основных мерах безопасности на территории Одесского порта и объектах Одесского филиала ГП «Администрация морских портов Украины»
22. Полока, інспектор Миколаївської митниці Перспективи розбудови контейнерних терміналів у портах України
23. Прудникова В.П. Контейнер -как средство перевозки грузов. Учебное пособие. - Владивосток: МГУ им. адм. Г. И. Невельского, 2019. - 29 с.
24. Рижиков В.С., Панков В.А., Ровенська В.В., Підгора Є.О., Економіка підприємства. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів – К.: Видавничий Дім «Слово», 2020. – 272 с.
25. Сегодня нет альтернативы контейнерным перевозкам [Електрон. ресурс] – Режим доступу : <http://uraltransnet.ru/pub/id/558>

26. Сучасні транспортно-митні технології міжнародних перевезень товарів : монографія / за ред. А. М. Пасічника. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2015. – С. 252.